

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

7^E JAARGANG

WOENSDAG 11 JANUARI 1922

No. 315

INHOUD

	Blz.
WAAROM WIL TWENTE GEEN BESCHERMING? door <i>Joan Gelderman</i>	23
Het Kolentekort door <i>Prof. Ir. I. P. de Vooy</i>	26
De Wettelijke voorziening van het Levensverzekeringbedrijf II door <i>Prof. Mr. H. R. Ribbuis</i>	28
Omvang en Beteekenis der Electrotechnische Industrie hier te lande door <i>E. J. Tobi</i>	31
Dumping door <i>Ir. J. van Dusseldorp</i>	33
Londensche Correspondentie	35
AANTEKENINGEN:	
De financieele zijde van het woningvraagstuk en de hypotheekbanken	36
Betalingsverkeer met Sowjet-Rusland	37
MAANDCIJFERS:	
Emissies in December 1921	37
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	37—45
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*Assistent-Redacteur voor het weekblad: *D. J. Wansink.*Secretariaat: *Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.*Aangeeekende stukken: *Bijkantoor Ruige Plaatweg 37.*Telefoon Nr. 3000. Postchèque- en girorekening
Rotterdam No. 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,— per jaar. Losse nummers 50 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonne's, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

9 JANUARI 1922.

Zoals dat bijna ieder jaar het geval is, was ook deze week direct na de jaarswisseling, de toestand van de geldmarkt ruimer. In hoofdzaak kwam dit tot uiting op de prolongatiemarkt, waar de rente kon terugloopen van 4 tot 3 pCt. In de rente voor particulier disconto kwam daarentegen nog maar weinig verandering. Meestal moest nog 4% pCt. bewilligd worden en slechts enkele kleine posten konden tot 4½ pCt. plaatsing vinden.

* * *

Op de wisselmarkt bleef het nog tamelijk stil. Vooral de handel met Duitschland blijft nog zeer beperkt. Door de groote verliezen, die daar in de laatste maan-

den met den handel in wissels geleden zijn, nemen de meeste banken een zeer gereserveerde houding aan en beperken de zaken zooveel mogelijk. Vandaar dat, ondanks de overwegend flauwe stemming, welke in het begin der week voor markten heerschte, de daling in den koers betrekkelijk gering was en enkele gunstiger berichten direct den koers weder tot het hoogste punt deden oploopen. Voor ponden was de stemming onverdeeld vast, terwijl ook dollars meer gezocht en hooger waren.

LONDEN, 7 JANUARI 1922.

Sedert de heropening op Dinsdag (Maandag was een bankholiday) overheerschte wederom een geprotonceerde ruimte op de geldmarkt.

Kaasgeldverplaatsingen in verband met dividenduitkeeringen en de betaling van tarwe- en spoorweg-subsidies van regeeringswege, gevoegd bij de bedragen, in de vorige week bij de Bank of England voor 10 dagen opgenomen, veroorzaakten een overvloedig aanbod.

Hernieuwing van daggeld vond meerendeels plaats tegen 3 pCt., terwijl nieuw geld in overvloed werd aangeboden tot op 1 pCt. 7-daags geld deed 3—3½ pCt.

De omzetten aan de discontomarkt bleven gering bij lagere disconto's:

2-maands bankaccepten	3½— ³ / ₁₀ pCt.
3- " " "	3 ⁷ / ₁₀ —½ "
4- " " "	3 ⁷ / ₁₀ —½ "
6- " " "	3 ⁷ / ₁₀ —½ "

WAAROM WIL TWENTE GEEN BESCHERMING?

Men kan niet ontkennen, dat de toestand in de Nederlandsche industrie op het oogenblik over het algemeen verre van rooskleurig is. Bij de beoordeeling van dit feit mag men echter niet vergeten, dat nog geen twee jaar geleden de toestand juist omgekeerd was, doch dat alleen de groote opleving in zaken, die wij kort na den wapenstilstand in November 1918 hebben gezien, van nog korteren duur is geweest dan velen toen reeds voorspelden.

Het gaat dan ook niet aan om, zooals velen thans geneigd zijn te doen, den ongunstigen toestand uitsluitend te wijten aan de Duitsche concurrentie en den achturigen arbeidsdag en eenvoudig te verwachten, dat een gunstig tijdperk voor de industrie weer zal aanbreeken, zoodra de Arbeidswet Aalberse is afgeschaft en aan de Regeering de macht wordt gegeven om ter bescherming tegen de concurrentie uit de landen der lage valuta hooge invoerrechten te heffen.

In de Tweede Kamer is deze aangelegenheid ook

ter sprake gekomen op 20 December j.l. bij de Algemeene Beschouwingen en hoewel Minister de Geer zich toen zeer gereserveerd heeft uitgelaten, werd daarna door den heer Fleskens een warm pleidooi gehouden voor de in nood verkeerende Nederlandsche industrie door het nemen van represaillemaatregelen, hetgeen in de practijk neerkomt op heffing van vrij hooge invoerrechten. De heer Fleskens sprak in zijn betoog ook over de textielindustrie en bracht toen uitsluitend de klachten der Tilburgsche fabrikanten te berde, terwijl hij vergat daarbij te vermelden, dat er in andere deelen van ons land ook nog textielabrikanten wonen, die geheel anders over deze zaak denken.

Het zijn niet zoozeer de principieele protectionisten, die op deze invoerrechten aandringen, doch voornamelijk personen, die beweren, dat zij principieel vrijhandelaar zijn, maar dat men in de tegenwoordige buitengewone omstandigheden deze principes niet kan volhouden en men tot behoud van de Nederlandsche industrie wel genoodzaakt wordt thans tot andere maatregelen over te gaan. Waar ook vele Nederlandsche industrieelen in den laatsten tijd tot deze zienswijze schijnen over te hellen, is het misschien niet ondienstig eens een uiteenzetting te geven van de momenteele toestanden in enkele industrieën in verband met de tegenwoordige buitenlandsche concurrentie en is het de bedoeling deze thans te bespreken in verband met de Twentsche katoenindustrie.

Men is in verschillende kringen van werkgevers nogal eens geneigd den Twentschen industrieel uitsluitend te beschouwen als een verstarde voorstander van de h.i. verouderde Manchesterschool en hem te verwijten, dat hij geen open oog heeft voor de h.i. thans zoozeer veranderde tijdsomstandigheden. Men zou daarop kunnen antwoorden, dat de Twentsche katoenindustrie ook vóór den oorlog een oude, gevestigde industrie was, die ook toen reeds zonder groote sprongen op geregelde wijze vooruitging, zowel wat haar omvang, alsook wat de kwaliteit van het gefabriceerde product betrof en dat men deze dus niet mag vergelijken met de vele industrieën, die vóór het wereldconflict in Nederland niet bestonden, of slechts een kwijnend leven konden leiden, daarna in den oorlog door het ophouden der buitenlandsche invoeren tot grooten bloei konden komen en nu ook bij het hervatten der buitenlandsche concurrentie in vele gevallen het eerst zullen bemerken, dat bij de weer geheel veranderde omstandigheden hun bestaansmogelijkheid zeer bedreigd wordt.

Evenals in de meeste andere industrieën zijn ook de toestanden in de Twentsche katoenindustrie op het oogenblik verre van gunstig. Na de groote daling van de prijzen van ruwe katoen in de maanden September/December 1920, hebben groote verliezen plaats gevonden, zowel in de industrie als ook bij handelaren in en koopers van katoenen manufacturen. De vraag heeft toen eenige maanden geheel opgehouden en de fabrieken hadden niet alleen moeite bij de afname van de oude orders tegen hogere contractprijzen, waarop in vele gevallen groote vergoedingen moesten worden gegeven, doch moesten ook door het uitblijven van nieuwe orders dikwijls op voorraad werken of anders hun productie inkrimpen. In het voorjaar van 1921 is de vraag, speciaal voor binnenlandsch verbruik, wat verbeterd en was de afzet vrij bevredigend, hoewel prijzen in vele gevallen geen reden tot tevredenheid konden geven. Voor export waren de toestanden echter veel ongunstiger, doordat in de eerste plaats vele exportfirma's groote verliezen hadden geleden en deze dus hunne inkoop moesten inkrimpen, terwijl ook het vertrouwen op de overzeesche markten door de geweldige fluctuaties van de prijzen van ruwe katoen sterk geschokt werd en koopers daar ter plaatse zich bij hunne inkoop tot het uiterste beperken. Ook waren de Gandhibeweging in Britsch-Indië en de daarop gevolgde boycot van

Europeesche goederen van zeer nadeeligen invloed op de vraag uit dit groote afzetgebied, terwijl het bovendien schijnt, alsof de hooge prijzen van katoenen manufacturen, die in vele gevallen nog 2½ à 3 maal zoo hoog zijn als de prijzen in 1914, een nadeeligen invloed uitoefenen op het verbruik.

In de oorlogsjaren heeft men dit niet zoo kunnen bemerken, omdat toen door de zeer hooge prijzen van vele koloniale uitvoerproducten en de hooge zilverprijzen, de koopkracht der meeste Oostersche volkeren belangrijk was gestegen, doch nu deze prijzen algemeen weer zijn gedaald is daarmede ook deze koopkracht weer verminderd en mag men uit verschillende cijfers thans wel afleiden, dat de wereldconsumptie van katoenen manufacturen belangrijk lager is dan vroeger. Als men ziet, dat de uitvoeren van katoenen manufacturen uit Engeland hebben bedragen gedurende de eerste 11 maanden van:

1913	6.544	miljoen yards	ter waarde van	£	90	miljoen
1914	5.459	"	"	"	75	"
1915	4.375	"	"	"	56	"
1916	4.756	"	"	"	80	"
1917	4.626	"	"	"	103	"
1918	3.492	"	"	"	128	"
1919	3.135	"	"	"	159	"
1920	4.189	" sq.	"	"	296	"
1921	2.572	"	"	"	125	"

terwijl voorraden op de overzeesche markten, hoewel over het algemeen niet bijzonder groot, toch nog geenszins, onbelangrijk zijn, bewijzen deze cijfers wel, dat de hier gemaakte onderstelling juist moet zijn. Verder zijn er verschillende teekenen, die erop wijzen, dat in vele overzeesche landen de nog steeds sluimerende huisindustrie weer begint toe te nemen en dat bij de zoozeer gestegen productiekosten in Europa, de handwever in de Aziatische landen weer met succes tegen de Europeesche fabrieksnijverheid kan concurreren.

De uitvoer van bundelgarens uit Engeland, die speciaal voor deze huisindustrie zijn bestemd, neemt juist in de laatste maanden weer toe, terwijl ook uit China dergelijke berichten komen. Niettegenstaande den totaal-uitvoer van katoenen garens uit Engeland gedurende de eerste elf maanden van 1921 130 miljoen lbs. bedroeg tegen 140 miljoen lbs. in dezelfde periode van 1920, vermeerderde de uitvoer naar Britsch-Indië in hetzelfde tijdvak van 22 miljoen lbs. op 32 miljoen lbs., terwijl de laatste weken in Manchester de vraag naar garens over het algemeen voor bijna alle markten zeer gering was, doch toch voor Engelsch-Indië nog steeds orders geplaatst werden.

Wat het verbruik in de Nederlandsche katoenindustrie betreft, zijn de cijfers voor 1921 niet veel veranderd bij die van het vorig jaar wat de hoeveelheid aangaat, terwijl echter door de daling in prijzen de waarde zeer verminderd is.

De invoer van ruwe katoen heeft over de eerste tien maanden van 1921 bedragen:

21.570.018	K.G.	ter waarde van	f	21.560.039,	tegen
22.244.994	"	"	"	54.457.989	"

over de eerste tien maanden van 1920, terwijl de invoer van katoenen garens over hetzelfde tijdperk van 1921 heeft bedragen:

21.204.831	K.G.	ter waarde van	f	35.304.648,	tegen
26.436.643	"	"	"	110.106.685	"

over het overeenkomstig tijdperk in 1920.

Hetzelfde verschil in waarde vindt men natuurlijk ook bij den uitvoer, al moet men daarbij in aanmerking nemen, dat de productiekosten in 1921 waarschijnlijk niet verminderd zijn. Wel zijn prijzen van brandstoffen en vele andere materialen belangrijk gedaald, doch daar staat tegenover, dat de loonen in de katoenindustrie in Juli/Augustus 1920 zeer belangrijk zijn verhoogd, welke verhooging ook gedurende het geheele jaar 1921 heeft geduurd, terwijl bovendien in October 1920 de werktijd op 48 uur is gebracht,

waardoor een vermindering in productie ontstond, die weer een verdere loonsverhoging ten gevolge heeft gehad.

De uitvoer van katoenen manufacturen heeft dan ook over de eerste tien maanden van 1921 bedragen: 15.923.084 K.G. ter waarde van f 66.452.972, tegen 17.466.136 " " " " " 117.186.944

over het corresponderende tijdvak in 1920, waaruit blijkt, dat de uitvoer vrijwel constant is gebleven. Men kan dan ook wel zeggen, dat de weverijen, die hoofdzakelijk stapelgoederen fabriceren, vrijwel met volle productie hebben gewerkt en hun afzet, zij het dan ook niet altijd tot loonnende prijzen, hebben kunnen handhaven, terwijl de bontweverijen en de andere bedrijven, die alleen op bestellingen kunnen werken, nog steeds in een slechtere positie verkeerden.

Verder is het misschien wel teeknend, dat uit de uitvoercijfers der laatste jaren blijkt, dat geregeld een grooter gedeelte van de productie der Twentsche katoenweverijen voor de binnenlandsche markt wordt bestemd. Het is natuurlijk moeilijk, om hiervoor de juiste gegevens te verkrijgen, omdat niet bekend is, hoe groot de binnenlandsche afzet der Twentsche fabrieken is, doch uit vergelijking der uitvoercijfers in verband met de aangegeven waarde zijn daaruit wel enkele conclusies te trekken, terwijl ook het juist uitgekomen verslag van de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Enschede over 1920 deze meening bevestigt. Geeft b.v. het verslag over 1909 nog aan, dat van de Enschedesche productie verkocht werd:

naar het binnenland	f 9.209.160
" Ned.-Indië	" 7.271.980
" andere landen	" 9.173.340
	f 25.654.480

zoo blijkt, dat deze cijfers thans hebben bedragen voor 1919:

naar het binnenland	f 37.384.320
" Ned.-Indië	" 4.418.639
" andere landen	" 6.728.162
	f 48.531.121

voor 1920:

naar het binnenland	f 47.458.304
" Ned.-Indië	" 25.975.037
" andere landen	" 16.954.303
	f 90.387.644

Bovendien is het een feit, dat de invoer van katoenen goederen in Nederland steeds afneemt en bedraagt deze b.v. in de eerste tien maanden van 1921:

2.720.662 K.G. ter waarde van f 16.168.522, tegen 3.836.614 " " " " " 32.378.564

over het corresponderend tijdvak in 1920, terwijl b.v. in de jaren 1909/11 volgens de „Jaarcijfers” de invoer nog gemiddeld f 17 à f 18 miljoen per jaar bedroeg, en men daarbij in aanmerking moet nemen, dat de prijzen van 1920 voor dezelfde kwaliteiten zeker 4 à 5 maal zoo hoog waren als in de jaren 1909/11. Kon men dan ook in de jaren 1910—1911 vrijwel aannemen, dat ongeveer een derde van de productie der Twentsche weverijen voor binnenlandsch verbruik bestemd was en ongeveer twee derde voor export, zoo komt men thans bij een globale berekening tot de conclusie, dat de binnenlandsche afzet bijna gelijk moet zijn aan den export, dus dat b.v. het binnenlandsch verbruik, dat vroeger circa 33 pCt. van de productie bedroeg, nu gestegen is tot circa 45 à 50 pCt. van de thans veel hogere productie, daar ook de laatste jaren de industrie geregeld is uitgebreid.

Wat den omvang van de Twentsche industrie betreft, kan men in verband met de daarvan bekende cijfers aannemen, dat deze als volgt is toegenomen:

Katoenspinnerijen:	
1861	41.100 spindels
1867	162.150 "
1887	204.000 "
1898	232.446 "
1911	452.000 "
1921	710.000 "

Katoenweverijen:

1861	2.286 weeftouwen
1867	7.960 "
1887	13.397 "
1898	18.698 "
1911	31.300 "
1921	44.000 "

Het feit, dat de binnenlandsche afzet is toegenomen, is juist daarom merkwaardig, omdat hieruit blijkt, dat bij den grooten technischen vooruitgang van de katoenindustrie thans vele artikelen hier vervaardigd kunnen worden, die vroeger uit het buitenland werden ingevoerd. Het begrip „katoenen manufacturen” omvat zeer veel variëteiten en men zal in de praktijk zien, dat de meeste fabrieken speciaal enkele artikelen fabriceren, waarin zij sterk zijn. De aanmaak van deze artikelen varieert voor elke fabriek in verband met de vraag en in vele gevallen is het aantal soorten zoo groot, dat het niet zou loonen een bepaald artikel alleen voor de binnenlandsche markt te fabriceren. Men zal dan ook waarnemen, dat verschillende nieuwe artikelen eerst voor de veel grootere buitenlandsche markten zijn gefabriceerd en dat, toen de fabrikanten op de hoogte van de speciale eischen van de markt waren gekomen en het artikel op de wereldmarkt kon concurreeren, men er geleidelijk toe gekomen is, dit ook in het binnenland te introducereen, waaruit de geleidelijke teruggang van den invoer van buitenlandsche katoenen manufacturen in Nederland zou zijn te verklaren. Dit feit is juist daarom zoo merkwaardig, omdat hieruit zou blijken, dat niet een verhoging van het invoerrecht de industrie beschermt, doch dat juist door een vrijlating van de industrie, waardoor deze onder gunstige bestaansvoorwaarden op de wereldmarkt kan concurreeren, deze industrie ook voor de binnenlandsche markt wordt versterkt.

Ook kan men niet ontkennen, dat niettegenstaande de invoerrechten van 5 pCt. op katoenen manufacturen, de markt hier te lande niet meer beheerscht wordt door de wereldmarktprijzen plus het invoerrecht, doch dat bijna steeds de prijs wordt bepaald door de concurrentie der Nederlandsche fabrieken en de hier te lande vigeerende prijzen in den groothandel, speciaal voor stapelartikelen, meestal ook vrij belangrijk lager zijn dan de prijzen in Manchester. Hieruit zou dan ook volgen, dat het invoerrecht niet beschermend werkt, doch uitsluitend van fiscalen aard is.

Terwijl men in de gewone stapelartikelen voor binnenlandsch verbruik gedurende de laatste jaren weinig heeft bemerkt van de concurrentie der Manchestermarkt, is hierin de laatste maanden echter weer eenige wijziging gekomen. Waarschijnlijk is dit te wijten aan de groote loonsverlaging, die in Juni j.l. in Lancashire heeft plaats gevonden, toen de loonen van 215 pCt. boven het standaardloon werden verlaagd tot 155 pCt. boven dit loon. Met 1 Januari 1922 zijn deze loonen verder 10 pCt. verlaagd, terwijl men verder in Lancashire ook een verlaging van de kolonprijzen en van de kosten voor bleeken en verven verwacht, waardoor de Engelsche fabrieken relatief weer in een betere positie ten opzichte van de Twentsche industrie zouden komen.

Dat de Twentsche katoenindustrieelen voor de overgrote meerderheid nog steeds het vrijhandelstandpunt innemen, vindt dan ook niet zijn oorzaak in het feit, dat zij halsstarrig vasthouden aan de begrippen van hun vaders en grootvaders, doch uitsluitend in de overweging, dat zij meenen, dat hun industrie en ook de geheele Nederlandsche industrie het best gebaat zal zijn bij een handhaving van onze tegenwoordige vrijhandel-politiek.

Men kan toch ook niet ontkennen, dat, zooals Prof. van Gijn in dit tijdschrift onlangs zoo overtuigend heeft betoogd, een invoer van goedkoopere buitenlandsche goederen ons geheele volk als zoodanig ten goede komt en dat, indien men de Nederlandsche industrie werkelijk sterk wil maken, men zeker niet

het oog gevestigd mag houden op den afzet in ons kleine land met 7 miljoen inwoners, doch dat men ook haar „Konkurrenzfähigkeit” voor de wereldmarkten in geenerlei mate mag belemmeren, al kan men natuurlijk niet ontkennen, dat het aantal dezer wereldmarkten door de fiscale politiek van verschillende andere mogendheden geleidelijk vermindert. Men moet dan echter in het oog houden, dat ook vroeger in verschillende Nederlandsche industrieën dergelijke tijdperken van malaise zijn voorgekomen en dat vooral oude, bestaande industrieën dikwijls bij het verlopen van het getij de bakens hebben moeten verzetten. Ook thans zal dit wel de eenige weg zijn, al kan men niet ontkennen, dat dit nog veel moeilijkheden kan veroorzaken en dat bij de sterk gestegen productiekosten in de laatste jaren, waardoor deze thans veel meer drukken dan vroeger, de vaste lasten voor vele ondernemers ook enorm zijn toegenomen, terwijl van de goede resultaten in de oorlogsjaren, door belasting en andere uitgaven, reeds in vele gevallen een groot gedeelte is verdwenen.

Wat de productiekosten betreft, is het misschien wel interessant om deze eens te vergelijken voor een eenvoudig artikel van de Twentsche industrie, b.v. een goedkope 80 cM. breede, witte katoen, zooals die door vele fabrieken in groote hoeveelheden voor binnenlandsch verbruik wordt gefabriceerd.

Van een courante kwaliteit, die in 1913 tot 12 cents per el werd verkocht, bedroeg toen:

de waarde aan ruwe katoen per el	6 cents
de productiekosten, d.w.z. de kosten van spinnen, weven, bleeken, verkoop, enz.	6 „
	12 cents

Thans, in December 1921, bedragen voor hetzelfde artikel:

de kosten aan ruwe katoen	12 cents
de productiekosten	20 „

zoodat hetzelfde artikel thans voor 32 cents

verkocht moet worden, waaruit wel blijkt, hoe zwaar deze verhoogde productiekosten op den prijs van het artikel drukken.

Bij de beoordeeling van de Deutsche concurrentie moet men ook niet vergeten, dat wij tot nu toe steeds een geleidelijken achteruitgang van de waarde van de Reichsmark hebben waargenomen en dat men toch wel niet zal mogen aannemen, dat op den duur de Deutsche werkman genoeg zal willen nemen met een lagere levensstandaard dan de Nederlandsche arbeider. Men zal hier te lande toch bij den geregelden achteruitgang van de indexcijfers wel geleidelijk tot een verlaging der loonen moeten komen, terwijl, indien de Mark niet verder daalt, men in Duitschland toch ook wel geregeld verdere doomsverhoogingen zal zien. Het kunstmatig laaghouden van prijzen voor vele levensbehoeften in Duitschland is op den duur toch niet vol te houden, zoodat de prijzen zich geleidelijk wel zullen moeten aanpassen. Men ziet dit thans ook reeds, daar de prijzen van verschillende Deutsche artikelen de laatste weken weer vrij belangrijk zijn gestegen. Bovendien zijn in vele gevallen Deutsche fabrikaten, vervaardigd van geïmporteerde grondstoffen, naar het buitenland verkocht tot prijzen, die weliswaar aan den Deutschen fabrikant een groote winst in marken hebben opgeleverd, doch waarvan het provenu ten slotte door de groote daling van de mark toch niet voldoende was, om weer opnieuw een gelijke hoeveelheid grondstoffen tot den inmiddels sterk gestegen marktprijs in te kopen. Men kan toch niet ontkennen, dat door dergelijke transacties het Deutsche volk als geheel verarmt.

Wel is de concurrentie in vele gevallen, waarbij de fabrikaten ook van Deutsche grondstoffen zijn vervaardigd, veel sterker, o.a. in de metaalindustrie, waar deze grondstoffen aan de Nederlandsche industrie tot hogere prijzen worden geleverd dan aan de fabrieken in Duitschland zelve, in tegenstelling met

hetgeen vóór den oorlog, b.v. met scheepsplaten en ook wel met steenkolen geschiedde.

Dat behalve de z.g. oorlogsindustrieën ook thans hier te lande wel oude en gevestigde industrieën het nadeel van deze valuta-concurrentie ondervinden, is zeker niet tegen te spreken, doch of ten slotte het belang dezer industrieën zwaarder moet wegen dan het belang van de Nederlandsche verbruikers, waartoe toch ook in zeer groote mate de exportindustrieën behooren, is ten slotte zeer betwistbaar. In dit verband mag nog wel eens herinnerd worden aan de geschiedenis der Twentsche katoenindustrie, die in de jaren 1840—1870, toen de productie bijna uitsluitend bestemd was voor de markt op Java, waar men door differentieele rechten beschermd was, slechts een kwijnend bestaan leidde en waar de opbloei eerst is gekomen na de afschaffing dezer differentieele rechten in 1872, toen men wel genoodzaakt was zich op de fabricatie van andere artikelen, die op de wereldmarkten konden concurreeren, toe te leggen.

Het is hier niet de plaats, om verder over deze oude feiten uit te weiden, doch voor lezers, die hierin belangstellen, kan verwezen worden naar pag. 271 enz. van het bekende werk over de „Twentsche Katoen-nijverheid” van Jhr. Mr. H. Smitsaert, verschenen in 1906 bij Mouton & Co. Als men ook eens rondkijkt naar de industrieën in andere naburige landen, België met de hooge rechten op Deutsche artikelen, Zweden met sterk verhoogde invoerrechten, Zwitserland, waar na invoering der valuta-rechten de uitvoer nog verder daalde, Engeland met zijn bescherming van de z.g. Key-industries, dan zal men toch moeten toegeven, dat, zooals Minister Aalberse bij de interpellatie-Drion in de Tweede Kamer ook reeds met cijfers heeft aangetoond, de toestand in Nederland relatief nog het minst ongunstig is.

Als men dan nog vertrouwen koestert in de toekomst van de Nederlandsche industrie, die ook deze crisis wel te boven zal komen, zal men, in plaats van gewaagde proefnemingen op het protectionistische gebied, de oplossing liever moeten zoeken in verbetering van de bestaansvoorwaarden van de Nederlandsche nijverheid. Laat men bedenken, dat een industrie, die niet op de wereldmarkt kan concurreeren, economisch op den duur geen recht van bestaan heeft en laat men vooral voorzichtig zijn met de lasten der sociale wetten en de belastingen, die nu hier te lande geleidelijk op de industrie zijn gelegd en zorgen dat deze, vooral tegenover andere landen, niet onnodig worden verzwaard. De inkrumping van den arbeidsduur heeft in die bedrijven, waarbij de machine het werk doet en dus de productie vrijwel recht evenredig is aan den werktijd, zooals b.v. in de katoenindustrie bijna overal het geval is, steeds een nadeeligen invloed op het arbeidsloon, dat betaald kan worden. Dit eenvoudige feit wordt dikwijls vergeten in kringen waar men spreekt van een „loon naar behoefte”, terwijl toch ook de werknemer wel mag bedenken, dat bij een verhooging van de invoerrechten de koopkracht van zijn geldloon achteruit gaat en zelfs de dan misschien mogelijke handhaving van de tegenwoordige loonen in de industrieën, die uitsluitend voor binnenlandsche consumptie werken, voor hem minder voordeelig zal kunnen zijn dan een vermindering van de tegenwoordige geldloonen bij handhaving van het thans in ons land heerschende tariefsysteem.

J. G.

HET KOLENTEKORT. ¹⁾

Op 7 December j.l. is door den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel een aanvullingsbegroting bij de Tweede Kamer ingediend tot dekking van een verlies op de kolenvoorziening van f 33.600.000. Op zoo'n verlies was het publiek reeds voorbereid. Allerlei persberichten, vervolgens een officieus communiqué, en niet het minst deel VIII der Verslagen

¹⁾ [Zie pgn. 875 van den vorigen jaargang. — Red.]

van de crisis-enquêtecommissie hadden den weg voor deze verrassing gebaad. Ook in dezen zin gebaad, dat geleidelijk eene voorstelling gevormd werd van de oorzaken van het tekort. Dit laatste ging echter niet zonder verzet. Het officieus communiqué, n.l. het relaas van een verslaggever, die zijn licht aan het departement van Landbouw was gaan opsteken, vond hevige bestrijding bij den voorzitter van het C. V. B. Dr. F. G. Waller. Evenzoo vonden de mededeelingen van den Minister van Landbouw, en den directeur der R. K. D., waarmede de crisis-enquêtecommissie haar verslag opent, ¹⁾ een scherpe kritiek in de „nota”, die de Raad van Beheer van het C. V. B. op ruime schaal toezond aan belanghebbenden. De kern van het geschil ligt in de vraag: wie leed het verlies? Scherp gesteld is de tegenstelling deze: de Minister nam het verlies aan bij het C. V. B., zij 't ook, dat de regeering ervan afwist; het C. V. B. wees deze voorstelling af, en zeide: de verliezen zijn van de regeering en werden direct door haar veroorzaakt. Het ligt voor de hand, zich af te vragen, waarom van dit geschil zooveel drukte gemaakt werd, waar er geen twijfel bestaat, wie het tekort betaalt, n.l. de Staat. Ofschoon in 't algemeen niets moeilijker is dan beweegredenen te doorgronden, kan men in dit geval toch wel twee motieven vermoeden. Het eerste is formeel, het tweede materieel. Daar gedurende zes jaren van kolendistributie de gedachte van een tekort nimmer de geesten verontrustte, en een verlies niet aannemelijk was, zal de regeering er ook niet aan gedacht hebben om financiële garanties en verantwoordelijkheden, die zij aanging, te dekken door een begrotingspost. Het gevolg is, dat Rijksgeld is gebruikt en verbruikt zonder toestemming van de Staten-Generaal, en dat men daarmede nu voor den dag moet komen. ²⁾ Maar 't is duidelijk, dat de verantwoordelijkheid en de houding voor den Minister een heel andere is, wanneer hij de storm der volksvertegenwoordigers trotseert ten behoeve en ter dekking van de vlijtige en belanglooze leiders eener in 't ongereede geraakte crisis-instelling, dan wel wanneer hij eigen, en dan nog in herhaling begane, zonden moet verdedigen.

En het materiele motief is te zien in een „potje”. De liquidateur van vele crisis-bureau's heeft allerlei onaangename tekorten moeten redderen, maar zijn donker pad is af en toe nog wel eens beschenen geweest door 't goud uit een potje, dat crisis-instellingen hadden gevormd. Het kan dus niemand verwonderen, dat zijn oog ook bij de kolenvoorziening naar zoo'n potje zocht. En het scheen er te zijn. Doch toen hij zijn hand ernaar uitstreckte, bleef het C. V. B., dat het potje niet in eigendom bezat, doch voor anderen beheerde, handnekkig. Niet alleen wilde het den pot (n.l. het restitutie-fonds ter terugbetaling van een door de kolenverbruikers verstrakte leening) niet afstaan, maar het wilde ook niet verdwijnen ten einde den pot niet onbeheerd te laten. Wellicht ware met minder harde en grijperige handen iets beter te bereiken geweest, want de snelle aanval wekte scherp weer. En in dit licht moet ook gezien worden de voorstelling van een schuldbeladen C. V. B., dat de hulp der regeering inroept. ³⁾ Ware dit overeenkomstig de werkelijkheid geweest, dan was de eisch niet zoo gek om geen bate (het restitutie-fonds) uit een faillieten boedel op zij te zetten, en aan geen schuldeischers een ongemotiveerde preferentie toe te ken-

¹⁾ Zonder kritiek, en zonder daarover anderen, zooals b.v. de voorzitter van het C. V. B. of der Commissie van Advies, der R. K. D. te hebben gehoord.

²⁾ In tegenstelling met de „late” financiële correcties voor 1919 of 1920, betreft het kolentekort een verlies, dat in hoofdzaak in 1921 pas is ontstaan, en waarvoor dekking gevraagd wordt op de begrooting van 1922. Op de begrootingen van 1920 en 1921 komen geen credietposten ten behoeve der kolenvoorziening voor, ofschoon de Staat sterk financieel erbij betrokken was.

³⁾ Zie het verslag der crisis-enquête-commissie, op gezag van den Minister en van de R. K. D.

nen. Vandaar dus ook de uitvoerige en gedocumenteerde bewijzen van het C. V. B. voor de directe en onverminderde verantwoordelijkheid der regeering inzake de tekorten, bewijzen, die de hiervoor genoemde voorstelling in flarden scheurde.

Wie de memorie van toelichting op het begrotingsvoorstel doorleest, vindt slechts sporen van den strijd, die eraan is voorafgegaan. De Minister heeft toch sterk moeten imbinden; heelemaal toegeven kon hij echter niet. Dat maakt de lectuur voor een oningewijde niet gemakkelijk. Ondanks de 12 pagina's omvang staat er heel veel *niet* in en daarom maakt het op den lezer, die nieuw voor het geval staat, den indruk of er veel overbodig in opgeteekend werd. Geschiedenis en tendenz zijn in de practijk wel dikwijls gecombineerd, doch verdragen elkaar in wezen zeer slecht. In zekeren zin is toch de memorie van toelichting de geschiedenis der kolenvoorziening, maar men vergete niet, dat de bedoeling ervan is om eene verklaring en *verontschuldiging* te geven van de geleden verliezen. Was het noodig, dat zoo diep op te halen? Tot in 't voorjaar van 1920 was het met de kolenvoorziening zóó goed gegaan, dat het C. V. B. een belangrijk overschot kon boeken (op 31 Dec. 1919 ruim 19 millioen). Op dat overschot had de Minister gerekend voor allerlei uitgaven, ¹⁾ opdat geen geld uit de schatkist en dus geen crediet op de begrooting noodig zou zijn. Dat die uitgaven nu als spoken uit hun graf zijn opgestaan is veroorzaakt door het verdwijnen van het C. V. B. saldo in den loop van 1920. De oorzaak van dit slinken der aanwezigte en het groeien der verloren millioenen ligt in de hooge prijzen, die in de 1e en in de 2e helft van 1920 voor de steenkolen zijn betaald en wel voor Amerikaanse kolen, daar de prijs der Duitsche kolen automatisch aan dien der andere vast zat.

Bovendien ligt de grondoorzaak van het verlies in het vormen van een voorraad der buitengewoon dure kolen. Aan 't eind van 1920 en in 't begin van 1921 trad de prijsdaling in, die 't karakter van een ineenstorting kreeg. Dat dit zóó zou geschieden, en dat het verlies dus zóó groot werd, is door niemand voorzien. Te vergen, dat de regeering er wel een neus voor had, zou buitengewoon onrechtvaardig zijn. Daarmede is echter de zaak niet afgedaan. Waren de *snelheid* en de *mate* van de prijsdaling niet te voorspellen, zoo was toch wel vooruit aan te nemen, dat de abnormale prijzen zich niet zouden handhaven en dat er dus op voorraden een verlies *moest* komen. Dit had de regeering moeten voorzien. Meer nog, zij was ervoor gewaarschuwd. Wat voor motieven had de regeering om ondanks het gevaar voor verliezen toch belangrijke aankopen van kolen te doen verrichten? Het ligt eigenlijk nogal voor de hand. De regeering wilde „gedekt” zijn, en geen verantwoordelijkheid dragen voor een kolennood in den winter 1920—1921. En als nevenmotief kan gelden, dat voor 't gevaar van verlies geen angst bestond, omdat dit verlies door prijzenopslag bij de egalisatie (door het C. V. B.) steeds te verhalen zou zijn. Het is echter duidelijk, dat dit laatste motief alleen van een ambtenaarsstandpunt kan gelden. Een verlies werd zeker niet minder erg, doordat de schatkist het kon afschuiven op de kolenverbruikers. Wanneer de R. K. D. erin geslaagd was om door abnormaal hooge kolenprijzen het tekort te voorkomen, dan was daarin stellig geen reden tot lof te vinden. Wellicht was de schade aan landsbelangen dan nog grooter geweest.

Van meer belang dan de motieven — de bedoelingen — is echter het gevolgde beleid — de daden. Er was toch niet een keuze tusschen een tekort van zóó en zooveel millioen enerzijds en een kolennood in den winter '20—'21 anderzijds. Een goed beleid moest

¹⁾ Tot deze uitgaven behoren die, welke onder de verliezen zijn opgesomd. Er zijn echter nog meerdere die het C. V. B. toestond zonder er garantie van de regeering voor te vragen.

ernaar trachten om zonder in een kolennood te geraken, geen of een zeer beperkt verlies te lijden. Nog algemeener geformuleerd als een eerste eisch van een goed beleid was te zorgen, dat de kolenbehoeften met de minste kosten waren gedekt. Naar het beleid van de R. K. D. en dus ook van de regeering, is door de crisis-enquête-commissie een onderzoek ingesteld. Het is niet te gewaagd aan te nemen, dat de Minister met zijn aanvullingsbegroting gewacht heeft, tot de crisis-enquête-commissie haar oordeel had gepubliceerd. En neemt men aan, dat de Tweede Kamer zich bij het onderzoek der Staatscommissie aansluit, dan is daarmee ook de zaak beëindigd, en wel aldus: „Het tekort is te betreuren, doch er valt niemand iets ernstigs te verwijten en het had veel erger kunnen zijn.” Resteeren slechts een paar nevenkwesities, die met de hoofdzaak niets te doen hebben en die beide door den Minister zijn opgeworpen, nadat de débâcle had plaats gevonden. Toch zijn die nevenkwesities zoo heftig gesteld, dat ze geschikt schenen om de aandacht van de hoofdzaak af te leiden. Het betreft n.l. in beide gevallen een poging van den Minister om geld te verkrijgen ten einde het tekort kleiner te maken, en wel:

1o. het geld van het restitutie-fonds beheerd door het C. V. B.;

2o. de winst door een paar importeurs gemaakt, nadat zij contracten met de regeering op haar wensch en op eene voor de regeering voordeelige wijze hadden geannuleerd, d.w.z. met prijsgeving eener belangrijker grootere winst.

Zonder daarop verder in te gaan, zij hier nog ten slotte de vraag gesteld: Is er voor de Tweede Kamer reden om zich *niet* bij het oordeel der crisis-enquête-commissie aan te sluiten? en is er dus aanleiding om nog eens te onderzoeken, hoe het beleid van de R. K. D. en van de achter haar staanden Minister in het jaar 1920 is geweest? Ongetwijfeld staat door de latere mededeelingen vast, dat het onderzoek der crisis-enquête-commissie veel te beperkt en te oppervlakkig is geweest om een ernstig oordeel te kunnen vellen. Te oppervlakkig, omdat noch door verhooren, noch door schrifturen van de commissie zich een volledige voorstelling verwierf van den gang van zaken. Het gevolg daarvan is dan ook geweest, dat de commissie af en toe geheel verkeerde gevolgtrekkingen maakte.¹⁾ en bovendien niet tot de kern der kwesities doordrong. Dit staat in onmiddellijk verband met de beperktheid van het ingestelde onderzoek. De commissie begon pas met het beleid na Augustus 1920, terwijl daarvoor in Mei 1920 en zelfs in 1919 reeds feiten en gedragingen nagegaan hadden moeten worden, om te begrijpen wat er later volgt.

De vraag: Was de regeering gerechtigd om den kolenaankoop zelve ter hand te nemen, en was het noodzakelijk, dat zij zulks deed? en in 't bijzonder om voorraden te vormen? is door de commissie niet eens gesteld. En evenmin is de vraag opgeworpen: Was de regeering niet voorbereid op een liquidatie der kolen-distributie? Wat waren hare vooruit ontworpen plannen en waarom hebben die gefaald?

Op den grondslag van deze beide principieele vragen zou natuurlijk nog van allerlei kunnen worden

¹⁾ Een merkwaardig voorbeeld hiervan is het oordeel der commissie over de z.g. surplus-rekening van het C. V. B. (pag. 7 van haar verslag). De commissie meent, dat de beteekenis van dat saldo nooit goed begrepen is, maar zij begreep er zelve niets van. Allereerst neemt zij aan, dat het saldo ontstond door gestadige prijsstijging, terwijl het juist het overschot was van den geschatten prijs, omdat de werkelijke prijs *lager* was geweest. In de tweede plaats zag de commissie in dit surplus-saldo een stille reserve, die zij voor een toekomstige waarde-vermindering der voorraden bestemd wilde zien, doch de voorraden waren van het Rijk en het surplus was een voorschot en het eigendom van de coöperatieve kolenverbruikers, wier vertegenwoordiging in den Raad van Beheer v/h. C. V. B. nooit over voorraden of aankooprijzen geraadpleegd werd.

nagegaan. Doch waartoe zou het dienen? Gedane zaken nemen geen keer. En op eene repetitie behoeft ook niet gerekend te worden, zoodat het weinig zin heeft thans nog te bestudeeren, hoe het beter had gekund.

Slechts de economische geschiedschrijver moet onbevredigd zijn met een verhaal van de kolendistributie, zooals dat in de memorie van toelichting is geschetst en onbevredigd blijven, indien met dit tekort en op deze wijze de staatsbemoeiing met de kolen-distributie wordt afgesloten.

I. P. DE VOOVS.

December 1921.

DE WETTELIJKE VOORZIENING VAN HET LEVENSVZERZEKERINGBEDRIJF.

II.

In het vorig artikel gaven wij een overzicht van de regeling der publiciteit in het ontwerp. Wat nu te denken over deze regeling? Vooropgesteld moet worden, dat men stond voor een moeilijk probleem; eenvoudige publiciteit was niet voldoende, aangrijpen in het bedrijf wilde men niet. Een regeling daartusschen moest uit den aard willekeurig zijn en met name afwijking van het tweede beginsel, dat niet in al zijn consequenties kon gehandhaafd worden. Maar wel moest men trachten op dat beginsel van non-interventie niet verder inbreuk te maken, dan absoluut geboden is.

Bezien wij eerst de eigenlijke publiciteitsregeling. Hierbij zijn zeer krachtige stemmen opgegaan tegen de vaststelling der staten bij de wet, terwijl tevens is aangevoerd, dat de inrichting daarvan in het bijzonder één bepaalde methode van beheer op het oog heeft. De juistheid van de laatste opmerking kan ik niet beoordeelen; eveneens toch is van gezaghebbende zijde beweerd, dat bij elke methode van de staten kan worden gebruik gemaakt. Het is een technische kwestie, maar van zeer groot belang. Waar het beginsel is gekozen, dat de staat niet ingrijpt in het beheer, maar slechts daarop toezicht uitoefent, zal ook niet door de inrichting der staten de voorkeur voor een bepaalde methode mogen blijken, waardoor reeds te voren aan de instellingen, die deze methode huldigen, een voorsprong boven anderen wordt gegeven en een stempel van meerdere voortreffelijkheid. In dat geval zouden er meerdere groepen staten moeten vastgesteld worden, waaruit de instellingen kunnen kiezen, mits, en hier raak ik weer een technische vraag aan, de verzekeringskamer en het publiek daaruit eveneens de sterke en zwakke zijde van dat bedrijf kunnen opmaken. Zooals reeds meer hier is betoogd: bij het systeem der wet moet met de bestaande bedrijven en methoden rekening worden gehouden en zooveel mogelijk moeten deze individueel worden behandeld. Het doel is toezicht op elk bedrijf en dat het toezicht werkelijker zal worden bij het gebruiken van verschillende stellen lijsten, mag daarvoor geen verhindering zijn. Slechts wanneer het toezicht op deze wijze niet goed kan worden uitgeoefend, mag daartoe natuurlijk niet worden overgegaan. Dit alles geldt ook alleen voor het geval, dat de voorgestelde staten een voorkeur en een voorsprong geven aan een bepaalde methode. Is dit bezwaar niet juist, dan is er uit den aard der zaak geen aanleiding voor meerdere stellen lijsten. Op de inrichting daarvan zal hier niet verder worden ingegaan; hierover dienen technisch deskundigen het woord te voeren.

Het bezwaar tegen de vaststelling bij de wet vindt zijn grond in de overweging, dat in de eerste jaren de practijk nog wel eens leemten en fouten zal aanwijzen, welke gemakkelijker bij besluit dan bij de wet zullen worden verbeterd. Hiertegeover geldt zeer krachtig, dat het zwaartepunt van de wet in de staten ligt en dat het niet gewenscht is om bij een wettelijke regeling het voornaamste buiten de wet te houden. Daarbij komt, dat het van groot belang is, dat de betrokken partijen te voren weten, welke regeling en

welke veranderingen overwogen worden. Bij een wettelijke vaststelling heeft men gelegenheid zijn stem te voren te doen hooren; bij een regeling volgens koninklijk besluit kan men verrast worden en voor een vol-dongen feit komen te staan. Waar juist een technische wetswijziging nog wel snel kan tot stand komen in tegenstelling met andere partieele herzieningen, schijnt mij het bezwaar tegen de vaststelling der staten bij de wet opgeschroefd en niet klemmend.

Hoe moet het oordeel zijn over de noodzakelijke completeering van deze publiciteitsregeling? De wet heeft eenmaal en naar onze meening terecht gekozen tegen het systeem van inmenging in de bedrijfsvoering en de te ontwerpen regeling moest dus hiermede zooveel mogelijk rekening houden. Vandaar, dat de verzekeringskamer geen voorschriften, maar slechts adviezen kan geven, terwijl het publiceren daarvan is bedoeld als een drang, dat niet de adviezen eenvoudig ter zijde gelegd zullen worden. In het publiceren schuilt ontegenzeggelijk een gevaar. Zal het onderzoek overal tegelijk even ver zijn en zal het niet kunnen gebeuren, dat een fout, welke bij één instelling door publicatie van het advies wordt aan het licht gebracht, ook bij anderen voorkomt, maar daar nog niet is opgemerkt? Dan wordt het eene bedrijf het kind van de rekening.

Ernstiger is waarschijnlijk het volgende: het is mogelijk, dat tegen het advies ernstige en gegronde bezwaren worden aangevoerd, maar dat de verzekeringskamer niet overtuigd wordt en op inachtneming van het advies blijft aandringen. Wanneer dan de Kroon het college gelijk geeft, zal het advies gepubliceerd worden. Weliswaar met de gevoerde correspondentie, dus met vermelding van de serieuze bezwaren en afwijkende opvatting, maar zal het publiek, dat tot hoogste arbiter wordt aangewezen, in staat blijken te zijn deze functie te vervullen? Zal het niet veeleer zonder oordeelen — zonder te kunnen oordeelen — medegaan met het college, dat van staatswege als college van toezicht is ingesteld. Wanneer dan beide standpunten te verdedigen zijn, zal de maatschappij, welke aan hare meening bleef vasthouden, daarvan de ongunstige gevolgen kunnen ondervinden.

Zoo is het wat sterk gesteld om duidelijk het gevaar te doen uitkomen, dat aan publicatie verbonden is. Naar mijn meening zal de verzekeringskamer zo min mogelijk van dit middel gebruik moeten maken, maar het is goed, dat het als stok achter de deur bestaat. In het bijzonder tegenover onwillige instellingen. Maar wanneer de maatschappij ernstig medewerkt, echter van een andere meening is, dient uiterste voorzichtigheid te worden betracht en behoort de verzekeringskamer vatbaar te zijn voor andere inzichten. Daarop zal ook bij eventueel beroep door den Raad van State gelet moeten worden. Dat wellicht de voorkeur gegeven wordt aan de inzichten van de verzekeringskamer boven die van de maatschappij behoort nog geen reden te zijn om tot publicatie met al haar gevolgen te machtigen. Slechts wanneer de gestie van de maatschappij gevaar oplevert voor de verzekerden naar het oordeel van het beroepscollege, zal het inzicht van de verzekeringskamer mogen worden opgedrongen.

Verliest het systeem hierdoor veel van zijn waarde? Geenzins. De betekenis van deze bepaling evenals die van de geheele wet, ligt voor een groot deel in hare preventieve werking; in de wetenschap dat er toezicht wordt uitgeoefend, dat er dwangmaatregelen kunnen genomen worden en in den daaruit voortvloeienden drang om op te passen en met de verzekeringskamer mede te werken. De wet zal het beste werken, wanneer de dwangmaatregelen zoo min mogelijk gebruikt worden. Vandaar is het naar mijne meening ook geen ongelukkige greep geweest om het beroep te brengen bij de Kroon na advies van den Raad van State; beter dan zooals sommigen hebben gewenscht, bij een speciaal college van beroep, dat

weer grootendeels of geheel uit deskundigen zou zijn samengesteld. Wanneer de kwestie van deskundige zijde van beide kanten zoo volledig mogelijk zal zijn belicht, zal een rechterlijk college, ook zonder dat dit uit speciale verzekeringsvakklieden bestaat, het best kunnen beslissen. Het staat onpartijdig tegenover de zaak, het zal wellicht meer ook andere, algemeene motieven tot hun recht laten komen, terwijl het toch de gewone taak van den rechter is om recht te spreken na voorlichting, zonder dat de rechter van de techniek van elk door hem te beslissen onderwerp deskundige kennis behoeft te hebben. Ten slotte is het een heilzame overgang naar de nog veel grootere ondeskundigheid van den volgens deze wet laatsten opper-arbiter, het groote publiek.

In verband met de taak van de verzekeringskamer om de ingevulde staten na te gaan, verdere inlichtingen in te winnen, onderzoeken te doen en eventueel adviezen te geven, kan hier gewezen worden op de bepalingen, welke regelen de nadere voorziening, indien een maatschappij vermoedelijk in de toekomst hare verplichtingen niet zal kunnen nakomen, welke bepalingen in hoofdzaak uit de dit voorjaar tot stand gekomen noodwet zijn overgenomen. Waarom dergelijke bepalingen noodig zijn en de faillissementsregeling voor dat geval niet kan volstaan is door mij reeds vroeger in dit blad¹⁾ uiteengezet en behoeft hier dus niet te worden herhaald. Uit den aard is thans gebruik gemaakt van het instituut der verzekeringskamer. Deze is aangewezen om de taak te vervullen, welke in de noodwet is opgedragen aan den rechter-commissaris en de commissie. Eveneens heeft de kamer de bevoegdheid om een beschikking van de rechtbank uit te lokken, dat de maatschappij verkeert in een toestand, welke bijzondere voorziening behoeft. De kamer kan zich hierover een beeld gevormd hebben door hare bestudeering van de staten en door het opvragen van gegevens, waaraan de maatschappijen moeten voldoen.

Er is opgemerkt, dat hier het ingrijpen van de kamer eigenlijk te laat komt, omdat de zaak dan reeds verkeerd is, maar een dergelijk verwijt is onbillijk, nu de staatsinmenging zich niet uitstrekt tot het ingrijpen in de bedrijfsvoering. Kon de verzekeringskamer reeds te voren — dus op een tijdstip, waarop nog niet te voorzien was, dat de maatschappij hare verplichtingen in de toekomst niet zou kunnen nakomen — het beheer van de directie overnemen, dan zou op dat beginsel van de wet een zeer ernstige inbreuk worden gemaakt. Ook hier moet men zich tevreden stellen met aan de wet een krachtige preventieve werking toe te kennen. Zal zij dit effect niet hebben, dan is de wet reeds voor de helft mislukt.

Een enkele opmerking van zuiver juridischen aard over een der artikelen, welke op dit gedeelte betrekking hebben. In art. 73 wordt strafbaar gesteld de bestuurder of commissaris die, redelijkerwijze moettende vermoeden, dat de maatschappij in de toekomst niet aan alle hare verplichtingen zal kunnen voldoen, opzettelijk noch een voorstel tot het doen van een verzoek aan de rechtbank heeft gedaan, noch tot het doen indienen van zoodanig verzoek heeft medegewerkt. In dit artikel staat naar mijn meening onjuist het woord „opzettelijk”. Het is een schuld misdrijf: de bestuurder, die redelijkerwijze moest vermoeden, is strafbaar, ook als hij in werkelijkheid zoo zorgeloos is geweest, dat hij het vermoeden niet heeft gehad. Maar in dit laatste geval kan hij nooit opzettelijk een verzoek tot verklaring van den bijzonderen toestand hebben achterwege gelaten, omdat dit zou inhouden, dat hij geweten heeft, dat hij zulk een verzoek moet doen, en als hij het veronderstelde vermoeden niet heeft gehad, heeft hij dit niet geweten. Het artikel is tijdens de behandeling der noodwet in de kamer ingevoegd; toen zal de fout zijn ingeslopen,

¹⁾ Vgl. mijn opstel „de Levensverzekeringsnoodwet” in dit weekblad No. 271, 9 Maart 1921, p. 213.

welke in dit ontwerp onbewust is overgenomen. Zij is gemakkelijk te herstellen.

Het ontwerp behandelt nog twee andere punten, welke van groot belang zijn, n.l. de overdracht van portefeuille en samensmelting van ondernemingen en de regeling voor buitenlandsche hier te lande werkende instellingen.

In de eerste plaats de overneming en samensmelting. De moeilijkheden zijn bekend. Zonder medewerking van den crediteur kan geen schuld door een anderen debiteur worden overgenomen, terwijl bij de overneming van een portefeuille door het groot aantal schuldeischers, verzekerden, een algemeene toestemming moeilijk is te verkrijgen. De overneming geldt dan niet voor hen, die niet hebben toegestaan en de oorspronkelijke maatschappij zal voor deze, dikwijls gering in aantal zijnde verzekerden moeten blijven bestaan of het fonds dezer verzekerden zal door de andere maatschappij ten name der oorspronkelijke afzonderlijk moeten worden beheerd.

Nu zijn er twee, eigenlijk drie manieren, waarop in deze bezwaren wordt voorzien. Men kan bepalen dat wie niet antwoordt, toestemt, zoodat de tegenstemmers alleen geacht worden de overneming niet te wenschen; men kan ook bepalen dat een gequalificeerde meerderheid de minderheid bindt, zoodat wanneer een zeker percentage haar stem aan de overdracht heeft gegeven, deze ook bindend zal zijn voor de zwijgende of tegenstemmende minderheid en ten slotte kan men een combinatie van beide systemen verkrijgen, zoodat de zwijgers onder de voorstemmers worden gerekend, die de uitdrukkelijke tegenstemmers kunnen binden.

Het ontwerp heeft het tweede systeem gekozen en heeft als voorwaarde gesteld, dat de wijze der overdracht is goedgekeurd door de verzekeringskamer. Indien dan polishouders, vertegenwoordigende meer dan $\frac{3}{4}$ van het betrokken verzekerd kapitaal, verklaren in de overdracht toe te stemmen, zijn ook de overigen daaraan gebonden. Naast de gequalificeerde meerderheid is de goedkeuring van de verzekeringskamer de waarborg, dat met de rechten der minderheid niet lichtvaardig wordt omgesprongen. Wellicht mogen theoretische bezwaren blijven gelden, dat men tegen zijn zin gedwongen kan worden tot een wijziging van een bestaande overeenkomst, praktisch geeft deze regeling vele voordeelen. Van hen die niet hebben voorgestemd, zullen de meesten niet hebben geantwoord en het is zelfs twijfelachtig of zij werkelijke bezwaren hebben en of niet eenvoudig laksheid hun antwoord heeft tegengehouden. Ook is het de vraag of de bezwaren van hen, die hebben tegengestemd wel ernstig zijn, maar zij hebben ten minste uitdrukkelijk geweigerd. Zoo zou er voor sommigen daarom wellicht meer te voelen zijn voor een systeem, waarbij wel de zwijgers als voorstemmers worden gerekend en dan gebonden zijn, maar waarbij zij die tegenstemmen hun rechten behouden. Men stuit dan echter op de moeilijkheid om voor dezen een afzonderlijk beheer te voeren of een instelling in stand te houden. Waar in de toestemming van de verzekeringskamer of bij beroep van de Kroon voldoende waarborg is te vinden, dat de financieele belangen van die tegenstemmers niet worden benadeeld, daar kan tegen het gekozen systeem het bezwaar niet zoo ernstig zijn. Wat het zwaarst is, moet het zwaarst wegen, en zoo zal men zich erbij neder kunnen leggen, wanneer in een bepaald geval persoonlijke redenen, welke tot tegenstemmen hebben geleid, worden ter zijde gesteld. Een precedent vindt men in de regeling van het accord bij faillissement. Ook daar een groep personen, tusschen welke, evenals hier, geen andere band bestaat dan dat zij schuldeischers zijn van denzelfden persoon en waarbij ook op grond van dien lossen band de meerderheid een minderheid kan dwingen bestaande rechten op te geven.

De regeling van het andere punt, de positie van de

vreemde verzekeraars, biedt groote moeilijkheden, zoo groote moeilijkheden, dat een alleszins bevredigende oplossing niet is te vinden, wanneer men niet buitenlandsche verzekeraars geheel wil uitsluiten, hetgeen toch ook geen bevredigende oplossing met zich brengt. Terecht zegt de memorie van toelichting, dat de eisch dat ook de buitenlandsche maatschappijen hun bedrijf in Nederland slechts zouden kunnen uitoefenen door een in Nederland gevestigde naamlooze vennootschap of maatschappij slechts in schijn den waarborg zou geven die verwacht wordt. De belegging der gelden zal dan toch ook meest in buitenlandsche waarden geschieden, terwijl de aandeelhouders buitenlanders zullen zijn, zoodat het verhaalsrecht niet gemakkelijker zou zijn, dan indien de buitenlandsche instellingen hier zelf werken. Voorschriften omtrent belegging hier te lande hebben geen zin, indien niet tevens bepaald wordt hoeveel belegd moet worden. Dit wil dus zeggen voorschriften voor de premie-reserve, welke ten opzichte van Nederlandsche instellingen juist vermeden zijn. En veeleer dan een benadeeling van de buitenlandsche maatschappijen verwacht men van zulk een regeling, alleen voor haar, een voordeel, omdat deze dit zullen gebruiken als een reclame van sterker staatstoezicht en gewaarborgde soliditeit tegenover de inlandsche bedrijven. En het schijnt, dat zulk een reclame niet moet worden onderschat.

Wat heeft nu het ontwerp gedaan. Laat ik dit in het kort vermelden zonder critiek; niet omdat het zoo deugdelijk is, maar omdat tegen een andere regeling dezelfde of andere bezwaren kunnen worden aangevoerd, waardoor deze niet een betere regeling zou worden.

De vreemde instelling, welke hier te lande zal werken, moet volgens de wet van haar land een rechtspersoon zijn en moet aan dezelfde kapitaaleischen voldoen, welke hier zijn voorgeschreven. Overigens heeft zij jaarlijks haar staten te publiceeren, de verzekeringskamer houdt toezicht, kan inlichtingen vragen en een onderzoek instellen en haar adviezen geven. Zij moet een hier te lande woonachtige vertegenwoordiger hebben. De bepalingen over de bijzondere voorziening zijn uit den aard niet op buitenlandsche maatschappijen van toepassing.

Hiermede zijn de hoofdbeginselen van het wetsontwerp behandeld. Wat is de eindconclusie? Het ontwerp waagt zich op het gebied van het particulier bedrijf. Het grijpt daarbij niet in, maar regelt het toezicht en scheidt mogelijkheden, waarbij feitelijk belangrijk de gestie der onderneming zal worden beïnvloed. Het terrein is dus gewaarlijk, vele denkbeelden zijn nieuw en nog niet getoetst aan de praktijk. Is altijd de juiste weg gevonden? Bij den aanvang is hierop geen antwoord te geven, maar gezegd kan worden, dat ernstig getracht is den weg te vinden, welke de verantwoordelijkheid laat bij de bedrijfsleiding, maar welke tevens zorgt, dat het toezicht reëel is en niet eenvoudig terzijde kan gesteld worden. Of de poging geslaagd is, zal de praktijk der wet moeten leeren. Een eerlijke kans mag haar van harte gegund worden en zooals reeds eerder is gezegd: zij zal hare functie op de beste wijze vervullen, wanneer haar werking krachtig preventief zal zijn en de ontworpen dwangmaatregelen niet in toepassing zullen behoeven te komen; wanneer een gezonde samenwerking zal ontstaan tusschen de bedrijven en de verzekeringskamer en wanneer de wetenschap van het toezicht en den dwang ertoe zal leiden dat het gevaarlijke bedrijf van levensverzekering in goede banen wordt gehouden of daarop wordt teruggebracht. Veel, zoo niet alles zal afhangen van de wijze, waarop de wet zal worden uitgevoerd, in het bijzonder van de wijze waarop de verzekeringskamer zal worden samengesteld en van den geest, waarin deze haar taak uitvoert. Als deze goed en juist is, is een enkele minder gelukkige wetsbepaling van niet zoo groot belang.

wijze bestaan. Als tweede komt dan de Electromotorenfabriek „Dordt” te Dordrecht, zooals de naam al aangeeft eveneens een motorenfabriek. Voor dit bedrijf was de concurrentiestrijd niet gemakkelijk, maar het kon zich toch handhaven.

De derde in de rij was de Hengelosche Electriche en Mechanische Apparatenfabriek te Hengelo, beter bekend onder den naam van Heemaf. Vóór den oorlog was dit in hoofdzaak een installerende firma, en eerst later is het eigenlijke fabrieksbedrijf verder uitgebreid. Ook hier heeft men zich tijdens den oorlog op de motorenfabricage toegelegd, en tracht men met alle kracht het verkregen terrein te behouden.

De fabriek van Electriche Apparaten v/h. F. Hazemeijer & Co. eveneens te Hengelo, was vóór den oorlog de kleinste onder de bestaande bedrijven, en ook hier is de groei pas veel later gekomen. Van Willem Smit & Co's Transformatorenfabriek te Nijmegen geldt in hoofdzaak hetzelfde wat van de eerste fabriek gezegd is, ook hier speelden bestellingen van Rijk en Gemeenten een groote rol.

Thans komen wij aan de beide kabelfabrieken, de Hollandsche Draad- en Kabelfabriek te Amsterdam en de Nederlandsche Kabelfabriek te Delft. De eerste kon den strijd met de concurrentie tamelijk wel volhouden, de tweede werd in het jaar vóór den oorlog opgericht en volgde later een politiek van belangengemeenschappen en aansluiting bij buitenlandsche fabrieken, en dit is dan ook de verklaring dat wij voor dit bedrijf geen uitbreiding van het kapitaal vinden. Maar het bewijst tevens, dat het verstandiger werd geacht de bestaanszekerheid op deze wijze te vergrooten dan door eigen kracht alleen.

De nu volgende gloeilampenfabrieken nemen een eigen, afzonderlijke plaats in onder de electro-technische bedrijven. De Philips Gloeilampenfabrieken te Eindhoven zijn niet alleen hier, maar ver over onze grenzen bekend, hetgeen voornamelijk te danken is aan het beleidvolle beheer van deze onderneming, beleidvol in twee richtingen. In de eerste plaats werden kosten nog moeite gespaard het bedrijf technisch zoo volmaakt en modern mogelijk uit te rusten.

Zoo wilde men bij Philips juist een nieuwe en kostbare installatie in bedrijf stellen tot het vervaardigen van kooldraadlampen, toen de metaaldraadlampen op de markt verschenen. De fabricageleiding aarzde niet lang, schafte zich een geheel nieuwe installatie voor het maken van metaaldraadlampen aan met terzijdestelling van de gloednieuwe eerste inrichting, waarvan zoo goed als niets voor het nieuwe procédé bruikbaar was, en schreef deze in hetzelfde jaar nog af. Maar ook naar andere zijde nam men maatregelen, door belangengemeenschappen met Engelsche en in de laatste jaren ook met Duitsche fabrieken, werd gestreefd naar verzachting van den concurrentiestrijd. Hetzelfde verschijnsel als bij de Kabelfabriek te Delft doet zich dus ook hier voor, op deze wijze beschermt men zichzelf! De metaaldraadlampenfabriek Volt te Tilburg wordt voor een overwegend deel door Philips beheerscht. Of zulks ook het geval is met de Pope's Metaaldraadlampenfabriek te Venlo, kan niet met zekerheid worden gezegd, het is echter een publiek geheim, dat elke fabriek van beteekenis op dit gebied bij de trust is aangesloten. De Nederlandsche Fabriek van Hoog- en Laagspanningsmateriaal en de Algemeene Nederlandsche Electriciteitsmaatschappij v/h. Groeneveld-Ruempol, beide te Amsterdam, zijn tijdens den oorlog opgericht, en het zal nog moeten blijken, in hoeverre deze bedrijven levensvatbaarheid hebben.

Wanneer wij dus den toestand in 1914 nog eens overzien, dan blijkt, dat de motorenfabricage voor een groot deel werkte voor Marine en Koloniën, dat vervaardiging van apparaten slechts op uiterst bescheiden schaal plaats vond, dat de kabelfabrieken een zwaren strijd hadden en dat eigenlijk alleen de gloei-

lampenfabrieken in een iets betere conditie waren. En het merkwaardige is nu wel, dat juist deze laatste bedrijven speciale maatregelen ter bescherming thans niet eens zoo noodig hebben, daar zij zelve reeds op de bovengeschetste wijze voor hun belangen hebben gezorgd. Een uitzondering hierop maakt een eenigen tijd geleden opgerichte fabriek in Nijmegen, die echter alleen de kleinere lampjes vervaardigt, zooals b.v. die voor de binnenverlichting van auto's enz.

Resumeerende zien wij dus, dat wij hier te doen hebben met een industrie, welke speciaal gedurende en vlak na de oorlogsjaren sterk is gegroeid. Vooral de jaren 1918 en 1920 zijn in dit opzicht van belang geweest, zooals bovenstaand overzicht illustreert, en de overweging dringt zich op, of men nu hier niet op kleine schaal zoekt te gaan doen, wat b.v. de Amerikaanse kleurstofindustrie thans bezig is te beproeven, n.l. om de tijdens den oorlog met groote snelheid gegroeide bedrijven kunstmatig op die groote afmetingen te houden. Waarschijnlijk zou dezelfde conclusie kunnen worden getrokken indien het totaal aantal der in deze bedrijven werkzame arbeiders in 1914 en b.v. in 1918, 1920 en thans zou kunnen worden vergeleken, doch betrouwbare opgaven hieromtrent ontbreken. De cijfers van het staatje op dit punt zijn slechts zeer globaal, en kunnen eigenlijk alleen dienen om een indruk te geven hoeveel menschen in de laatste jaren in dezen tak van nijverheid een bestaan hebben, en om zodoende althans ongeveer een vergelijking te kunnen maken van het algemeen belang met dat van deze industrie.

Een ander punt, waaromtrent eveneens weinig licht kan worden ontstoken, is de vraag van het afzetgebied. Ook hierover kunnen slechts algemeene aanduidingen worden verstrekt, daar cijfermateriaal ook in dezen ontbreekt. Zeer in het algemeen kan worden gezegd, dat het alleen de gloeilampenindustrie is, die belangrijk exporteert, doch ook omtrent de verhouding van voor binnen- en buitenland bestemde hoeveelheden kan geen cijfer worden genoemd.

Met voldoende zekerheid kunnen wij echter de vraag beantwoorden, of het belang van de electro-technische industrie, dat deze bij bescherming heeft, identiek is met het algemeen belang. Indien wij het aantal arbeiders, werkzaam in de bedrijven, waarvan geen gegevens beschikbaar waren, ongeveer schatten, dan komen wij voor de opgenoemde fabrieken tot om en nabij de 8000, waarvan dan nog ongeveer de helft voor rekening van Philips komt en meer dan 5/8 voor de totale gloeilampenfabricage. Het zal zeker geen uitgebreid betoog behoeven, dat het belang van den consument, die natuurlijk liefst lage prijzen ziet, verre uitsteekt boven het speciale belang van de bij deze industrie betrokkenen, waarbij dan tevens rekening moet worden gehouden met de mogelijkheid, dat het, meer of minder spoedig, zal blijken dat zelfs de tegenwoordige omvang van deze branche niet zal kunnen worden gehandhaafd. En als wij nogmaals terugzien naar den stand van zaken in 1914, dan lijkt die mogelijkheid zelfs vrij waarschijnlijk. Het in deze industrie gestoken kapitaal is van f 15.600.000,— in 1914 gestegen op f 49.300.000,— in 1920 en er is dus zeker ook uit dezen hoofde een groote groep personen, welke bij een goeden gang van zaken in deze bedrijven belang heeft. Bij de uitbreiding, die de electricatie van ons land reeds heeft verkregen en nog zal krijgen, ligt het grootste belang echter bij den consument als koper van electro-technische artikelen.

Met deze beschouwingen wil allermint worden ontkend, dat er in de Nederlandsche electro-technische bedrijven niet met groote energie is gearbeid, en op zichzelf is het volkomen begrijpelijk, dat men de in de latere oorlogsjaren behaalde resultaten tracht te behouden. Of zulks echter voor een tak van bedrijven, die voor haar grondstoffen (ijzer, koper, katoen, zijde, chemicaliën voor de glasfabricage enz.) bijna uitsluitend op het buitenland is aangewezen,

en wier positie, met een enkele uitzondering, in de normale tijden vóór den oorlog reeds moeilijk was, ook mogelijk zal zijn, mag worden betwijfeld. En zeker zal het algemeen belang met een *kunstmatige* instandhouding van dien groei, welke het verzoek om bescherming beoogt, niet gebaat zijn.

E. J. Tobl.

Amsterdam, 2 Januari 1922.

DUMPING.¹⁾

Men spreekt veelal van „Dumping”, wanneer buitenlandsche goederen worden ingevoerd beneden marktprijs, ja zelfs beneden kostprijs. Met kostprijs wordt nu eens bedoeld de binnenlandsche, dan eens de kostprijs in het uitvoerende buitenland. In het eerste geval legt men er den nadruk op, dat het artikel de binnenlandsche voortbrenging een onweerstaanbare mededinging aandoet; in het tweede geval wil men meer op den voorgrond doen treden, dat het buitenland zijn overschot tot een lageren prijs uitvoert dan aldaar bedongen wordt en knoopt men daaraan dan veelal de stelling vast, dat de afnemers aldaar te veel betalen om dien uitvoer tot lageren prijs mogelijk te maken.

De eerste vraag, die men nu moet stellen is: wat is kostprijs? een vraag, die moeilijker te beantwoorden is dan een oppervlakkig beoordeelaar vermoedt.

De bepaling van den kostprijs zou betrekkelijk eenvoudig zijn, indien er niet een factor was, die meermalen wordt onderschat of veronachtzaamd, doch welks belangrijkheid inderdaad zeer groot is, dat is de hoeveelheid van de voortbrenging, de hoeveelheid van den afzet.

Wanneer men zegt: de kostprijs is de som van grondstoffen, renten, afschrijvingen, loonen, salarissen, onderhouds- en alle andere kosten, gedeeld door het aantal voortgebrachte eenheden, dan is dit juist; doch dan springt tevens in het oog, welk een overwegende rol de hoegrootheid van het aantal eenheden speelt.

Laat ons eens een zeer eenvoudig bedrijf nemen, een waterleiding. bijvoorbeeld, die, op volle capaciteit werkend, 1.000.000 M³. water per jaar aflevert.²⁾

Gesteld zulk een waterleiding heeft jaarlijks te betalen aan „vaste” uitgaven als rente, terreinhuur, afschrijving, assurantie, salarissen, loonen en andere lasten onafhankelijk van den omzet .... f 50.000
 en aan „facultatieve” uitgaven, welke verband houden met de hoeveelheid der productie als steenkolen, hulpstoffen, reparaties, salarissen, loonen en dergelijke .... „ 50.000
 f 100.000

dan is de kostprijs van de 1.000.000 M³. water f 0,10 per M³.

Veronderstel nu, dat door de zich sterk uitbreidende vraag de werken ongeveer moeten worden verdubbeld en dat het bedrag der „vaste” kosten daardoor wordt ..... f 100.000
 terwijl in het eerste jaar der uitbreiding, als wanneer de waterafzet nog niet noemenswaard vermeerderd is, de „facultatieve” kosten niet beteekenend stijgen en dus blijven ..... „ 50.000

dan zijn de totale kosten dus ..... f 150.000
 en is de kostprijs van het water f 0,15 per M³.

De „facultatieve” kosten stijgen echter naarmate de afzet groter wordt. Nemen wij aan, dat door groter productie, verbeterde werkwijze, goedkoopere exploitatie de „facultatieve” kosten op het oogenblik, dat de werken op volle capaciteit zijn en twee miljoen M³. water produceeren, gestegen zijn tot niet hooger

¹⁾ Vermoedelijk het tegenwoordig deelwoord van een Engelsch werkwoord, dat neerwerpen zou beteekenen.

²⁾ De cijfers zijn zoo eenvoudig mogelijk gekozen, om de aandacht niet af te leiden van de hoofdzaak. Hoewel niet aan de practijk ontleend, behoeven zij daarmede niet in strijd te zijn.

dan f 80.000, dan worden geproduceerd 2.000.000 M³. voor f 100.000 + f 80.000 = f 180.000, en is de kostprijs f 0,09 per M³.¹⁾

Gesteld nu, dat men in het jaar van de uitbreiding de productie op kon voeren op de volle verdubbelde capaciteit door aan iemand 1.000.000 M³. te verkopen tot f 0,08, dus voor f 80.000, dan zou men aan dien ander die 1.000.000 M³. geleverd hebben belangrijk onder den kostprijs, terwijl men den kostprijs van het water voor eigen gebruik in dat jaar terugbracht van f 0,15 tot $\frac{180.000 - 80.000}{1.000.000} = f 0,10$.

Ziedaar de mogelijkheid en de wenschelijkheid aangetoond van een dumping, welke niet tot doel heeft den mededinger te vernietigen, maar alleen geldelijk voordeel beoogt en tevens alle afnemers bevoordeelt.

Men ziet hieruit, dat dumping, het verkoopen beneden marktprijs, geen internationaal verschijnsel behoeft te zijn. Het geschiedt evengoed in het binnenland en schier ieder industrieel of handelaar doet het. Bekend is de zegswijze, dat een goed koopman zelfs met verlies moet weten te verkoopen.

Men vindt dezen vorm van dumping terug bij inschrijving voor tijdelijke levering, aanneming van werken, uitverkoop, opruiming van seizoengoederen, reducties bij groote afname, verkoop bij opeenhooping van product of bij schrale kas en ten slotte afzet van overproductie, bij voorkeur op markten, waar men anders geen afzet heeft. Want aanbidding bij hen, die reeds kochten, drukt veelal den prijs zonder aanstonds den afzet te bevorderen.

Het hierboven gegeven voorbeeld verklaart het oogenschijnlijk onverklaarbare feit, dat in een bedrijf, waarin bijvoorbeeld 3 procent van den omzet verdiend wordt, bij onveranderden kostprijs prijschommelingen van 10 pCt. en meer worden waargenomen. Het verklaart bovendien het feit, dat een invoerrecht in den regel den invoer beperkt, maar niet doet ophouden en dat het geheel van omstandigheden afhangt of het invoerrecht door den exporteur, door den importeur of door ieder voor een deel wordt betaald.

Dat dit soort dumping slechts van tijdelijken aard is en slechts plaats zal hebben zolang de wenschelijkheid van het verkoopen tot lagen prijs bestaat, spreekt van zelf; doch aanzien nu eens de eene dan eens de andere producent van dumping gebruik maakt, wordt het slechts in tijden van hoog-conjunctuur gemist.

Dumping moet dus beschouwd worden als een maatregel, die den producent de mogelijkheid verschafft zijn bedrijf op volle capaciteit aan den gang te houden. De lage productie- en verkoopprijzen, die daardoor mogelijk worden, komen den verbruikers ten goede. Wel zijn deze prijzen lastig voor de overige voortbrengers, doch die kunnen op andere tijdstippen, als dit tot hun voordeel strekt, ook van dumping gebruik maken.

Dumping houdt de concurrentie levendig, belet sleur en inslapen, spoort steeds aan tot nieuwe krachtsinspanning. Dumping is dus zoowel in het belang van producent als van consument, doch op één voorwaarde.... dat de concurrentie op gelijke basis van mededinging geschiedt, dat niet aan A worde toegestaan te dumpen bij de afnemers van B, terwijl het dumpen van B. bij A's afnemers wordt belet. Want in dat geval wordt het vraagstuk veel ingewikkelder. Oogenschijnlijk zou deze toestand voor de af-

¹⁾ Dat bij voortbrenging op grooter schaal de kostprijs lager wordt, geldt in bijna alle bedrijven. Er zijn echter uitzonderingen. Zoo zal bijvoorbeeld bij bestelling van 24 gebeeldhouwde stoelen naar een bestaand model de kostprijs van het tweede dozijn niet veel lager zijn dan die van het eerste. Daartegenover vermeldt Karl Bücher (Der deutsche Buchhandel und die Wissenschaft, Leipzig 1903) een ander uiterste door mede te deelen hoe een boek, waarvan de kostprijs per stuk bij tachtig exemplaren M. 39,11 was, bij duizend exemplaren M. 3,56 en bij tienduizend exemplaren M. 0,78 kostte.

nemers van B. voordelig moeten zijn. Doch dit is slechts het geval, wanneer het dumpen van A. bij voortdoring zoo krachtig is, dat de voortbrenging van B. wordt stilgezet en wanneer A. van die stilzetting dan geen gebruik maakt om de prijzen bovenmatig te verhoogen. Houdt daarentegen B. stand, dan zal hij in staat zijn te blijven produceeren op kleiner capaciteit dan normaal, dus tot hooger kostprijs, welke hogere prijs door de afnemers van B. vrij geregeld zal moeten worden betaald. Dat de afnemers van B. per saldo voordeel behalen, staat dus nog niet vast; indirect hebben zij nadeel van de stilzetting van B.'s bedrijf, indien zij deel uitmaken van eenzelfde staatsverband, o.a. doordat zij te zamen de staatsuitgaven moeten dragen.

Vast staat echter dit: dat een voorwaarde voor goedkoopst mogelijke productie is een groot afzetgebied, een groote productiemogelijkheid *per persoon* resp. *per inwoner* en dat verkleining van afzetgebied voert tot verhooging van kostprijs en daardoor ook bemoeilijking van export. Bovendien bestaat groote waarschijnlijkheid, dat zij, die uit de productie worden gedrongen, zich werpen op de distributie, ook daarbij alweder den omzet per persoon verkleinend en den detailprijs verhoogend.

Het oordeel over dumping wordt dus ongunstiger als de staten de vrije concurrentie aan banden leggen, bijvoorbeeld door het heffen van invoerrechten.

Dumping door den staat zelf geschiedt o.a. bij het geven van uitvoerpremies en het verleenen van lagere spoorvrachten bij invoer van grondstoffen en bij uitvoer van fabriekaten.

Particulieren, die trusts of kartels vormen, beperken ook de vrije concurrentie en kunnen door hun grooter macht en uithoudingsvermogen aan dumping een meer blijvend karakter geven. Wanneer zij een groot deel van de inlandsche markt beheerschen, is hun dumping veelal nog meer tot het buitenland gericht, terwijl zij de binnenlandsche prijzen tot op zekere hoogte in de hand hebben. Vandaar dat meer op den voorgrond treedt de bepaling van een hooger prijs voor het binnenland dan voor het buitenland, een opzet, die zoowel in het binnenland als in het buitenland ontstemt. Onder dumping verstaan sommigen dan ook uitsluitend het verkoopen aan het buitenland tot lagere prijzen dan aan het binnenland.

Dr. L. D. Peul (Das Dumping, Preisunterbieten im Welthandel) geeft 29 verschillende omschrijvingen van de beteekenis van dumping, waarvan een der gunstigste die is van Attilio Cabiati: dumping is niets anders dan een toepassing van de grondgedachte der prijsveranderingen, door welke de ondernemers in de ondernemingen met lager wordende kosten de grootst mogelijke winst maken.

Origineel is de omschrijving van Arthur. E. Holder: getting rid of something you don't want (iets kwijt raken, dat je niet houden wilt).

Het minst sympathiek is het oordeel van M. Milloud: dumping bestaat in den verkoop tot lage prijzen, om de concurrentie te vernietigen en zich van de markt meester te maken. Reeds in 1815 stond Lord Henry Brougham die meening voor, toen hij in het Engelsche parlement zeide: dat het de moeite loonde een verlies bij den uitvoer van Engelsche artikelen te lijden teneinde opkomende vreemde industrieën in de wieg te verstikken (stifle in the cradle).

Of dumping inderdaad vreemde industrieën verstimt heeft is niet gemakkelijk na te gaan. Wel schijnt vrij groote zekerheid te bestaan, dat in enkele gevallen het gevolg van dumping geweest is een opnemng der bedreigden in de bedreigende buitenlandsche trust.

Resumeerende meen ik te mogen vaststellen: dat dumping bij vrije concurrentie een middel tot verlaging van den kostprijs is, dat gunstig werkt voor producent en consument, doch dat ernstige schade zijden heeft bij verstoring van de vrije mededinging.

Reeds eenmaal, in 1892, leidde internationale be-

spreking tot de Brusselsche Conventie, waarbij de suikerpremiën en het daaruit voortvloeiende dumpen met suiker werd afgeschaft.

Door den Volkenbond is de mogelijkheid van het treffen van dergelijke overeenkomsten aanzienlijk vergroot, weshalve het m.i. op den weg der Regeering zou liggen bij den Volkenbond een voorstel aanhangig te maken om internationaal de invoerrechten, voor zoover zij geen equivalent zijn van accijnzen, telken jare met een tiende te verminderen, waardoor in tien jaar vrijhandel bereikt zou zijn.

Een regeling tot tegengaan van de schadelijke werking van trusts zou dan gemakkelijker te treffen zijn, omdat geen speciaal nationale belangen daarmede dan meer in het gedrang zouden komen en omdat de trusts veel van hun kracht zouden verloren hebben, doordat terugvloeiing van gedumpte artikelen naar landen met hogere prijzen ongehinderd zou kunnen plaats vinden.

Zoolang evenwel de Volkenbond dit vraagstuk niet geregeld heeft en nog niet de zorg voor de belangen van alle naties in deze materie op zich heeft genomen, moet echter elke natie voor haar eigen belangen zorgen, en dan meen ik, dat als onherroepelijk vaststaand moet worden beschouwd:

dat een voorwaarde voor goedkooppe en overvloedige productie is de instandhouding van het afzetgebied per inwoner.

Men hoort thans veel over valuta-dumping. De National Union of Manufacturers verlangde van de Engelsche Regeering in verband met de Engelsche maatregelen tegen dumping, dat als gedumpte artikelen beschouwd zouden worden alle waren, die voortgebracht zijn onder arbeidsvoorwaarden, die slechter zijn dan de Engelsche. De Engelsche Board of Trade had ook de opvatting, dat goedkooppe uitvoer op grond van minderwaardige valuta als het ware dumping kan genoemd worden.

Waar de juiste beteekenis van dumping niet vaststaat, is het voor ons doel onvruchtbaar er over te twisten of dergelijke opvattingen juist zijn of niet. In elk geval is dumping op grond van lage valuta iets heel anders dan dumping op grond van overproductie. Is deze laatste vorm, dien wij hierboven uitvoerig behandelden, van tijdelijken aard en kan aan dat tijdelijke slechts door belemmeringen van de vrije concurrentie een meer blijvend karakter gegeven worden, dumping gegrond op lage valuta is, bij de afmetingen, welke de depreciaties der valuta thans hebben aangenomen, een verschijnsel, dat van langen duur moet zijn, omdat een herstel van de normale toestanden in Europa nog in geen jaren is te voorzien.

Gemakkelijker dan door lange beschouwingen is het ontstaan en de werking van deze dumping door een voorbeeld duidelijk te maken.

Ruim een maand geleden kon men in Duitschland, toen de Mark 1½ cent stond, rookbare sigaren koopen voor 2 Mark, terwijl gelijkstaande bij ons 8 cent kostten. Men vraagt zich af, hoe dit mogelijk is, waar Duitschland de tabak op de wereldmarkt moet koopen evenals Nederland.

Toch is het feit verklaarbaar.

In de eerste plaats zijn de loonen in Duitschland, in guldens omgerekend, misschien slechts een vijfde van hier, zoodat, als het maakloon van een sigaar 2 cent is, dit een verschil maakt van 1,6 cent, waardoor de prijs van 8 op 6,4 cent zou worden teruggebracht.

Maar in de tweede plaats was het vermoedelijk eenige maanden geleden, dat die sigaren waren gemaakt. Wanneer de Mark toen 3,2 cent stond, correspondeerde toen de prijs van 2 Mark met 6,4 cent en laat het zich op deze wijze verklaren, dat eenzelfde kwaliteit sigaar 8 cent en 2 Mark kostte.

Deze, mij verstrekte, cijfers maken er geen aanspraak op onberispelijk te zijn. Zij dienden mij slechts

om aan te toonen de twee factoren, die deze dumping mogelijk maken:

A. de plotselinge valutadaling, een factor, zoo heftig en zoo acuut optredend, dat wanneer de Mark in eenige dagen van 2 cent op 1 cent valt, de prijs van een artikel van 100 Mark voor ons valt van f 2,— op f 1,—, terwijl het den Duitschers onveranderd 100 Mark blijft kosten.

B. de lage loonen; laag in vergelijking met het buitenland, doordat de valuta tot $\frac{1}{100}$ is gedaald, terwijl de loonen slechts verachtvoudigd zijn, zoodat ze in guldens ongeveer $\frac{1}{2}$ zijn van vroeger.

Het spreekt vanzelf, dat factor A. geheel in omgekeerde richting werkt als de Mark stijgt.

Overigens is factor B. een indirect gevolg van factor A.; slechts langzaam slagen loonen en prijzen er in zich aan de buitenlandsche aan te passen. Hoewel er een streven bestaat tot aequivalering, is het niet waarschijnlijk, dat deze tot stand zal komen, althans niet in de eerste tientallen van jaren.

Valuta-depreciatie ontstaat o.a. bij een langdurig te groot verbruik in verhouding tot de voortbrenging. De daardoor ontstane bovenmatige schuld kan slechts worden afgelost door uitvoer van producten. Aan Duitschland is bovendien nog een schuld van 130 milliard goudmarken opgelegd; het *moet* dus jarenlang goederen exporteerden in groote hoeveelheid en tot *elken prijs*.

Het is dit feit, dat op den huidigen oeconomischen toestand van Europa zijn stempel drukt.

Er zijn twee omstandigheden, welke dezen toestand voor Nederland bijzonder ernstig maken:

Ten eerste dat de Deutsche producten bijna zonder rechten hier worden ingevoerd, terwijl andere landen hooge en nog verhoogde rechten heffen, zoodat onze markt er mee overladen wordt.

Ten tweede dat Nederland die producten moet betalen, terwijl de schuldeischende landen ze ontvangen zonder betaling, immers als schulddeging.

Nu is die invoer van goedkope producten, wanneer deze ten onzent niet worden voortgebracht, geen bezwaar, doch een voordeel. Anders is het, wanneer zij in concurrentie treden met de Nederlandsche voortbrenging en die stil zetten.

Nederland heeft dus m.i. te kiezen tusschen twee: of van deze laatste producten rechten te heffen ten bedrage van ongeveer het gemiddelde van de andere landen;

of met zijn loonen en verdiensten ongeveer gelijk gesteld te worden met het door schuld bijna verpletterde, schier zietogende Duitschland. Wel is meer-malen gebleken, dat landen met hooge loonen „concurrentzfähig” bleven tegenover landen met lage loonen; doch dan waren die landen ver van elkaar verwijderd en was het land met de lage loonen achterlijk in ontwikkeling. Geen van beide is hier het geval. Immers Duitschland grenst aan Nederland en staat op industrieel gebied aan de spits der naties.

Tenzij men het eerste kiese, is aan het tweede m.i. niet te ontkomen.

Is de eerste oplossing gekozen, dan is het gevaar grootendeels geweken, omdat de stroom van producten zich meer over de geheele wereld moet verspreiden, zonder ons land speciaal te treffen.

Wanneer, zooals hiervoren aangegeven, door den Volkenbond dan kon worden bereikt, dat alle landen jaarlijks hun rechten met een tiende verminderden, dan was in tien jaar tijd vrijhandel verkregen en een belangrijke schrede gedaan naar het herstel van het thans met ondergang bedreigde Europa.

Er zijn ook ethische redenen, die daarvoor pleiten.

Dat men een schuldige een zware schatting oplegt, omdat hij schade veroorzaakte en leed over de menscheit bracht, kan rechtvaardig zijn; maar het is kwalijk te verdedigen, dat, wanneer de schuldenaar aanbiedt zijn producten — het eenige wat hij tot aflossing der schuld kan in betaling geven, — dat dan de

schuldeischer tot hem zegt: ik zal ze nemen, maar gij moet mij over die producten eerst 25 pCt. of meer cijns betalen.

Een particulier, die dit deed, zou minderwaardig zijn.

Mij dunkt, een eerlijke, onpartijdige publieke opinie zou de door mij aangegeven oplossing steunen, indien zij in den Volkenbond ter sprake kwam.

J. VAN DUSSELDORP.

's-Hage, December 1921.

LONDENSCH E CORRESPONDENTIE.

De toestand der Staatsfinanciën; het Geddes'-Bezuinigings-Rapport; de Indische wisselkoers; de jaarlijksche clearing-cijfers.

Onze Londensche correspondent schrijft ons d.d. 7 Jan. 1922:

The wave of optimism which marked the close of the old year has been followed this week by distinct gloom. The approach of the Inter Allied Conference gave rise to the feeling that complete disunity still prevailed between the two great Powers. The news that the United States would only come into a European Conference on stringent terms as regards debt-acknowledgement, the reputed terms of M. Briand's interview on the Conference with a Belgian paper, the rising feeling that the new International Consortium was „biting off more than it could chew” all led to the impression that within the next few days the European crisis would be more acute than ever. To what extent the news which reaches us from Cannes this morning is indicative of a real rapprochement can only be determined when we know what arrangements will be made over Reparations. Unless and until this matter is settled, all the Conferences in the world will not help us much. Meanwhile, it is important to notice that stringent conditions have been attached to the admittance of the Russian Government to the Congress, and that whilst the proposal to recognise the Russian Government, if these conditions are agreed to, naturally wins favour for the Premier with the left parties here, it will lead to embarrassing opposition among certain sections of his professed adherents. This is at the moment not a mere matter of party politics. We are threatened with a general election, and all parties are vigorously preparing themselves therefor. With the political considerations underlying the rumours I do not desire to deal, but it is quite clear that an election now cannot fail to have reactions upon the trade situation the very reverse of desirable. The international situation is disturbing enough, and if, in addition, the business men of the country are to be forced to await the results of the election, there will be little doing in the next few weeks. It is a well-known rule that business is always bad before an election, and this time will be no exception to the rule.

In purely economic matters also, the optimism of the previous week has been slowly declining. Whilst it was then possible to stress the trades which were doing well, this week the trades which are doing badly are crying to Heaven, if not for help, at any rate for sympathy.

Thus we have had the representatives of the ship-building, ship-owning, the iron and steel trades, all pointing out how serious the situation for them is. Sir Walter Runciman, the well-known ship-owner has been voicing the opinion in the „Financial News” that matters for many ship-owners are in a desperate state. In his view unsound finance is the real crux: nobody can expect a revival of trade so long as the taxation of business men continues to be as heavy as it is. One may venture to express the opinion that what is wrong is not taxation as such, but a high level of taxation at a time when other factors are

combining to make the lot of the business man a hard one.

This brings one to the state of the National Finances. On Monday last there appeared the figures of the Revenue for the first three quarters of the financial year. The net result is roughly as follows:

In the third quarter of the year, the revenue shows a decline, as compared to the revenue in the third quarter of 1920, of £48½ millions, being £221 millions as against £270 millions last year. For the first nine months of the year, revenue shows a net decrease of £212 millions, being £677 millions this year as compared to £888 millions last year. Expenditure shows a fall from £842 millions in 1920 to £739 millions this year to date. There is thus to date a deficit of £63 millions odd, as compared with a surplus to date of £46 millions last year. The situation is thus £109 millions to the bad as compared with last year.

The main increases of revenue items has been in income-tax and corporations-tax, which have gone up by £18 and £11 millions respectively. The postal service shows an increased income of £3½ millions, and the duty on motor vehicles of £3¾ mills. On the other hand, excess profits duty is down by no less than £126 millions, stamps are down by £7½ millions, customs by nearly £3 millions, and special receipts by £105 millions.

The financial position thus depends on the tax returns of the last quarter. This is the period when the income tax is especially fruitful, and it may be the case that with the higher return throughout the year, so also income tax payments in this last quarter will be sufficient to outweigh the present loss, though it is not very likely. In any case, we have no right to suppose that the financial position next year can be adjusted by means of income tax, for the simple reason that the present yield is based on averaging the returns for the last three years, which were of course years of good trade upon the whole.

These figures lend the *Geddes & Economy Report* more than usual interest, and a persistent demand for the publication of its terms is being made. The friends of publication point out that already there are sectional attacks upon certain of its proposals, which can only be killed if the report can be envisaged as a whole. Meanwhile, the friends of education are becoming more and more anxious. The danger is not only that in the present the educational services stand in danger of being cut down, but that in this way the future of the system will become impossible, since the breach of faith with the teachers which a cutting down of their salaries would involve, would discourage the entry of young men and women into the profession.

The question of the Indian exchange, which has been allowed to slumber for some time, has been revived by Sir James Wilson, a prominent Indian official, in the columns of the *Asiatic Review*. It is encouraging to see that the old explanation, that the Indian exchange was depressed in consequence of the Indian trade balance being adverse, has been dropped in favour of the view that the main reason for the present position is the inflationist policy of the Indian Government, which has increased both the notes and the silver rupee issues unduly. Sir James proposes to rectify the position by restoring the old parity of 15-£1 stg. His method of reducing the redundant circulation is to sell the gold in the Reserve against paper now in circulation, and also, if this is insufficient, to sell a portion of the silver rupee holdings as bullion.

The annual clearing figures, which have been made public this week, show that the rate of decline in the clearing totals has been falling in recent months, thus indicating that the worst of the

depression has passed. The rate of decline in the Country Clearing for the four quarters was, as compared with the previous year:

20,5 per cent, 27,7, 31,7, and 25,3 per cent for the four quarters respectively. In the case of the Metropolitan clearing the decline was 18,8, 22,8, 21,9 and 19,2 per cent, whilst in the case of the Town (or City) Clearing, the rate of decline was 11,9, 10,8, 7,5, and 0,5 per cent. The last of these clearings is representative of the financial transactions of the country, the Metropolitan clearing reflects the tendencies in the retail trade, whilst the country clearing shows the movement of wholesale trade. As regards the provincial clearings, the highest rate of decline is shown by the clearings in Liverpool (45 pCt.), Manchester (49 pCt.) and Newcastle (45 pCt.) all sufficient to show where the trade depression has most made itself felt.

AANTEKENINGEN.

De financiële zijde van het woningvraagstuk en de hypotheekbanken.

Men schrijft ons van deskundige zijde:

Ik vind den toestand in het bouwbedrijf en dus daardoor in het hypotheekbankbedrijf op dit oogenblik van zeer onzekeren aard.

In het algemeen kan men zeggen, dat de loonen eene neiging hebben tot daling, doch daarop wordt nog altijd eene uitzondering gemaakt in het bouwvak; te Amsterdam worden in de uitbreiding-Zuid thans met Rijkssteun 4500 middenstandswoningen tegelijk gemaakt en het gevolg van eene dergelijke bouwerij op groote schaal is, dat de loonen der bouwarbeiders geweldig gestegen zijn, zoodat zij op dit oogenblik varieeren tusschen f 150,— en f 200,— per week en zelfs bij het betalen van dergelijke hooge loonen zijn de ondernemers toch nog allesbehalve tevreden over de ontplooiende werkkraacht der arbeiders; men spreekt van lijntrekkerij op groote schaal.

De bouwondernemers kunnen die hooge loonen betalen, in de eerste plaats, omdat zij werken met den hun toegezegden Rijkssteun, doch in de tweede plaats, omdat zij het voor den bouw benodigde houtwerk, zoodat deuren, kozijnen enz., kant en klaar uit Duitschland betrekken; niet alleen zijn de loonen in Duitschland veel lager dan in Holland, doch bovendien geschiedde de betaling tot nog toe in marken, zoodat van den lagen markenkoers geprofiteerd kon worden.

Een gevolg van den reusachtigen bijbouw (4500 huizen tegelijk) zal zijn, dat de huren, zoodat men zich die aanvankelijk gedacht heeft, wel op een veel lager niveau gebracht zullen moeten worden; de bouwer, die *het eerst* met zijn huizen klaar is, zal nog de meeste kans hebben, aan een behoorlijk rendement te komen, doch voor den meer langzaam aangelegden bouwer bestaat niet veel vooruitzicht op een eenigszins behoorlijk rendement.

De kapitaalwaarde der huizen zal daardoor in belangrijke mate gedrukt worden en met het oog op die vooruitzichten zijn de meeste Hypotheekbanken dan ook zeer huiverig, om hypotheecaire leeningen op dit onderpand in overweging te nemen.

Weliswaar, worden dergelijke leeningen door de Hypotheekbanken pas gesloten, zoodra de bouw geheel voltooid zal zijn, daar zij zich niet kunnen inlaten met het forneren van bouwcredieten, doch de usance op dit gebied is langzamerhand aldus geworden, dat de credietinstellingen, welke bouwcredieten forneren, ook alleen *dán* bereid zijn, zulks te doen, indien zij tevoren min of meer zeker kunnen weten, dat haar bouwcrediet na de voltooiing der huizen wordt afgelost en de bouwer dan eene vaste hypotheek bij de een of andere Hypotheekbank sluit.

Daarvan is dan weder een gevolg, dat de bouwers in den regel, alvorens met den bouw aan te vangen, een min of meer vaste toezegging van een Hypotheekbank wenschen te krijgen ten aanzien van eene vaste

hypotheek, welke hun gefourneerd zal worden, zoodra t.z.t. de huizen geheel voor de bewoning klaar zullen zijn.

En zoo zijn er nog meerdere factoren, welke alle met ditzelfde vraagstuk samenhangen, doch die alle te zamen maken, dat de toestand in het bouwbedrijf, vooral uit financieel oogpunt beschouwd, van zeer onzekeren aard is.

Betalingsverkeer met Sowjet-Rusland. — Door een reeks van Berlijnsche grootbanken (waaronder de Deutsche Bank, de Dresdner Bank, de Disconto Gesellschaft, de Berliner Handelsgesellschaft) en de Firma M. M. Warburg te Hamburg, is met de Russische Staatsbank eene regeling getroffen over het doen van betalingen in Rusland.

Deze regeling beoogt het ondervangen van alle risico voor hen, die buiten Rusland aan in Rusland gevestigde personen of instellingen betalingen wenschen te doen. Voorloopig beperkt de regeling zich tot transacties van den volgende inhoud:

Bij de kantoren der bovengenoemde banken kunnen marken, ponden, of dollars worden gestort (geen andere valuta), welke door bemiddeling der Russische Staatsbank, tegen een telkens voor den duur van 5 dagen vastgestelden omrekeningskoers, in sowjet-roebels zullen worden uitbetaald. Deze uitbetaling in Rusland geschiedt na daartoe ontvangen opdracht van de Deutsche bank, tegen eene kwitantie in duplo, waarvan 1 exemplaar naar Duitschland wordt gezonden. Eerst na ontvangst hiervan boekt de Deutsche bankinstelling, het ter overmaking naar Rusland ontvangen geld in het credit der Russische Staatsbank over. Het is duidelijk, dat daarbij alle risico wordt vermeden. Intusschen zal men hebben af te wachten, hoe de regeling in de practijk voldoet. Uitbetalingen zullen kunnen geschieden in Sowjet-Rusland, de Oekraïne, Georgië en Siberië en wel op de volgende plaatsen: Batum, Eriwan, Astrachan, Minsk, Witebsk, Wologda, Woronesch, Homel, Rostow a/D., Jekaterinoslaw, Irkutsk, Kaluga, Kostroma, Simferopol, Kursk, Nischni-Nowgorod, Nowgorod, Odessa, Orenburg, Pensa, Petrograd, Pskow, Rjasan, Samara, Simbirsk, Stawropol, Tambow, Twer, Tula, Uralsk, Kokand, Zarizyn, Tscherepowetz, Jaroslawl, Baku, Archangelsk, Brjansk, Bucharra, Wladimir, Schitomir, Wjatka, Tiflis, Jekaterinenburg, Iwanowo-Wosnesensk, Kieff, Kremenetschug, Krassnodar, Moskau, Nikolajew, Nowo-Nikolajewsk, Omsk, Orel, Perm, Poltawa, Rybinsk, Samarkand, Saratow, Smolensk, Taschkent, Kasan, Tomsk, Tjumen, Ufa, Charkoff, Tscheljabinsk, Tschernigoff.

ONTVANGEN:

Der Kampf um die Reichseisenbahnen von Dr. W. Spiesz; Frankfurter Societäts-Druckerei G. m. b. H., Frankfurt a/Main.

The Swedish Yearbook 1921, Stockholm. Den Haag, Mart. Nijhoff.

Na de lijvige boekdeelen door de Swedish Export Association in samenwerking met de Firma Nijgh en van Dittmar over Zweden in het licht gegeven, ter bevordering van de Zweedsch-Nederlandsche handelsrelaties thans dit, in het Engelsch gestelde boekje in handig formaat, op dezelfde wijze samengesteld: Eerst algemeene beschrijving, daarna advertenties met uitgebreide toelichting.

In tal van beknopt gehouden opstellen van verschillende hand, krijgt men een schets van het Zweedsche economische leven, door cijfers toegelicht. Tevens bevat het boekje eenige opstellen, die de redactie in de eerste uitgave noodig achtte, waarvan het nut in dit verband echter in twijfel getrokken kan worden, zoo over de bevolking, de taal en de historische ontwikkeling van Zweden. Handig is het overzicht van de officieele Zweedsche buitenlandse vertegenwoordiging en van de overheidsinstellingen en particuliere vereenigingen op het gebied van de nijverheid. Bij de advertentierubriek is een register gevoegd, waarin de geadvertende producten alfabetisch zijn gerangschikt.

MAANDCIJFERS.

EMISSIES IN DECEMBER 1921.

Hypotheekbanken	f	375.000,—
zijnde:		
Eerste Nederlandsche Hypotheekbriefbank f 250.000,— aand. à 150 %.		
Industriele Ondernemingen	„	2.000.000,—
zijnde:		
Nederlandsch-Indische Gas-Maatsch. f 2.000 000,— 7 % obl. à 100 %.		
Spoorweg-Maatschappijen	„	8.000.000,—
zijnde:		
Nederlandsch-Indische Spoorweg-Mij. f 8.000.000,— aand. à 100 %.		
Tramweg-Maatschappijen	„	4.000.000,—
zijnde:		
N.V. Rotterdamsche Electriche Tramweg-Maatschappij f 4.000.000,— 7 % obl. à 100 %.		
Diversen	„	400.000,—
zijnde:		
Hollandsche Algemeene Verzekering-bank f 400.000,— aand. à 100 %.		
Totaal	f	14.775.000,—

Totaal der emissies in Januari ..	f	49.295.330,—
Februari ..	„	29.964.250,—
Maart ..	„	69.463.000,—
April ..	„	19.416.000,—
Mei	„	36.486.931,25
Juni ..	„	49.850.500,—
Juli	„	104.801.800,—
Augustus ..	„	13.217.000,—
September ..	„	10.603.662,50
October ..	„	63.111.250,—
November ..	„	10.979.750,—
December ..	„	14.775.000,—

Algemeen Totaal .. f 471.964.473,75

Bovendien:

f 62.410.000,— 3/m. Schatkistpromessen à f 988,—
 „ 13.030.000,— 6/m. „ „ „ 981,—
 terwijl voorts ook hier te lande gelegenheid bestond tot inschrijving op de uitgifte van Holzwerke Helsa W. Scheck & Co. Mrk. 5.000.000,— 7 % obl. à 100 %.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTOS.

Ned. { Disc. Wissels. 4½ 1 Juli '15	Zweeds. R.kabk 5½ 19 Oct. '21
Bk. { Bel. Binn. Eff. 5½ 19 Oct. '20	Bk. v. Noorw. . 6½ 6 Juli '21
{ Vrsch. in R.C. 6½ 19 Oct. '20	Zwits. Nat. Bk 4 13 Aug. '21
Bk. van Engeland 5 3 Nov. '21	Belg. Nat. Bk 5-5½ 19 Mei '21
Duitsche Rijksbk. . 5 23 Dec. '14	Bank v. Spanj. 6 4 Nov. '20
Bk. van Frankrijk 5½ 28 Juli '21	Bank v. Italië. 6 20 Mei '20
Oostenr. Hong. Bk. 7 30 Nov. '21	F. Res. Bk. N.Y. 4½ 2 Nov. '21
Nat. Bk. v. Denem. 5½ 5 Nov. '21	Javasche Bank 3½ 1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie	Part. disconto	Part. disconto	Part. disc.	Call-money
7 Jan. '22	4½-3/8	3	3½	4-5/8	—	3-1/2 1)
2-7 J. '22	4½-3/8	3-4	3½-5/8	4-5/8	—	3-5
26-30 D. '21	4½-1/2	4½-3/4	3½	4-5/8	—	4½-6
19-24 „ '21	4½	4-1/2	3½-1/2	4-5/8	—	4½-6½
3-8 J. '21	3½-4	3½-5	6½	4-5/8	—	6-7
5-10 J. '20	4½-1/8	3½-4¾	5½	4-5/8	—	5-10
20-24 Juli '14	3½-3/16	2½-3/4	2½-3/4	2½-1/2	2¾	5½-7½

1) Notering van 6 Januari 1922.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

De stemming voor Londen bleef de geheele week vast; de koers diep op van 11,40 tot 11,48. Daarentegen waren Parijs en Brussel aanvankelijk sterk aangeboden. In het

midden der week kwam er echter een kentering, zoodat de slotkoersen ongeveer gelijk waren aan de openingskoersen. Ook markten openen flauw. De koers liep terug van 1,48 tot ca. 1,37. Daarna trad een betere stemming in, die vooral heden op niet ongunstige berichten uit Cannes, de koers aanmerkelijk deed oploopen, zoodat heden 1,62½ genoteerd werd. Dollars waren aanvankelijk beduidend vaster. De hoogere koersen konden echter niet gehandhaafd blijven en opnieuw trad een daling in. Skandinavië was deze week buitengewoon stabiel. Zelfs Christiania schommelde bijna niet. Ook in Spanje kwam weinig verandering; de stemming was eerder iets vaster. Zwitserland eveneens onveranderd. Batavia iets vaster, 98½—99. Buenos-Aires eerder flauwer. Weenen zeer flauw, ca. 0,08 verkrijgbaar.

KOERSEN IN NEDERLAND

Data	Londen ^{*)}	Parijs ^{*)}	Berlijn ^{*)}	Weenen ^{*)}	Brussel ^{**)}	New York ^{***)}
2 Jan. 1922	11.39½	21.95	1.45½	0.11	20.95	2.697/8
3 „ 1922	11.42½	21.80	1.44	0.10½	20.80	2.71
4 „ 1922	11.43	21.82½	1.42	0.10½	20.77½	2.717/8
5 „ 1922	11.44	21.85	1.37½	0.09½	20.79	2.73½
6 „ 1922	11.45½	21.97½	1.46	0.09½	20.91	2.72½
7 „ 1922	11.48	22.—	1.48	0.09½	—	—
Laagste d. w. 1)	11.38½	21.70	1.33	0.08	21.70	2.69
Hoogste „ „ 1)	11.48½	22.05	1.50	0.12	21.07½	2.74¾
30 Dec. 1921	11.41	21.77½	1.46	0.11	20.74	2.71¾
24 „ 1921	11.44	21.67½	1.46	0.11½	20.76½	2.73½
Muntpariteit..	12.10	48.—	59.26	50.41	48.—	2.48¾

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam. 1) Particuliere opgave. 2) Noteering van 23 December.

Data	Stockholm ^{*)}	Köpenhagen ^{*)}	Christiana ^{*)}	Zwitserland ^{*)}	Spanje ¹⁾	Batavia ¹⁾ telegrafisch
2 Jan. 1922	68.05	54.35	43.50	52.75	40.55	98½-99
3 „ 1922	67.80	54.30	43.20	52.75	40.50	98½-99
4 „ 1922	67.75	54.10	42.70	52.75	40.55	98½-99
5 „ 1922	67.65	54.45	42.40	52.85	40.55	98½-99
6 „ 1922	67.60	54.45	42.55	52.80	40.60	98½-99
7 „ 1922	67.55	54.20	42.70	52.80	40.62	98½-99
L'ste d. w. 1)	67.40	54.—	42.10	52.60	40.40	98½
H'ste „ „ 1)	68.30	54.50	43.60	53.—	40.70	99
30 Dec. 1921	68.25	54.10	43.55	53.25	40.60	98½
24 „ 1921	67.95	55.25	42.50	53.40	40.60	98-98½
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

Termijnnoteeringen der Valuta-Kas.

Ecarts tusschen termijnnoteering en contanten koers (week van 2—6 Januari 1922).

Londen.	Ult. Jan.	Ult. Febr.	Ult. Maart
Hoogste B Koers	agio 1¾ ct.	agio 3¼ ct.	agio 4¾ ct.
Laagste B „	„ 7/8 „	„ 1½ „	„ 3½ „
Hoogste L „	„ 2¾ „	„ 3¾ „	„ 5¼ „
Laagste L „	„ 1½ „	„ 2½ „	„ 3½ „

New-York.	Ult. Jan.	Ult. Febr.	Ult. Maart
Hoogste B Koers	agio 1/8 ct.	agio 1/4 ct.	agio 1/2 ct.
Laagste B „	disagio 1/8 „	disagio 1/8 „	Pari
Hoogste L „	„ 3/8 „	„ 1/2 „	„ 5/8 „
Laagste L „	disagio 1/8 „	„ 1/4 „	„ 1/8 „

Parijs.	Ult. Jan.	Ult. Febr.	Ult. Maart
Hoogste B Koers	agio 5 ct.	agio 7½ ct.	agio 7½ ct.
Laagste B „	Pari	„ 2½ „	„ 2½ „
Hoogste L „	„ 4 „	„ 6½ „	„ 7½ „
Laagste L „	Pari	Pari	„ 2½ „

Brussel	Ult. Jan.	Ult. Febr.	Ult. Maart
Hoogste B Koers	agio 7½ ct.	agio 12½ ct.	agio 20 ct.
Laagste B „	„ 2½ „	„ 7½ „	„ 12½ „
Hoogste L „	„ 7½ „	„ 12½ „	„ 20 „
Laagste L „	„ 2½ „	„ 7½ „	„ 15 „

Berlijn.	Ult. Jan.	Ult. Febr.	Ult. Maart
Hoogste B Koers	Pari	agio 1 ct.	agio 2 ct.
Laagste B „	disagio 1/2 ct.	„ 1/2 „	„ 1 „
Hoogste L „	„ 1 „	„ 2 „	„ 3 „
Laagste L „	„ 1/2 „	„ 1½ „	„ 2 „

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Zicht Parijs (in cts. p. frs.)	Zicht Berlijn (in ct. p. Mrk.)	Zicht Amsterd. (in cts. p. gld.)
7 Jan. . . . 1922	4.20.25	8.04	0.53	36.61
Laagste d. week	4.19.12	7.95	0.50	36.61
Hoogste „	4.20.87	8.05	0.53	36.88
30 Dec. . . . 1921	4.21.62	8.03	0.54	36.91
24 Dec. . . . 1921	4.19.25	7.98	0.53	36.64
Muntpariteit . .	4.86.67	5.18¼	95¼	40¾/10

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	23 Dec. 1921	30 Dec. 1921	2-7 Jan. '22 Laagste	7 Jan. 1922 Hoogste
Alexandrië . . .	Piast. p. £	977/16	977/16	977/16	977/16
*B. Aires 1) . . .	d. p. \$	439/16	43¾	43	43¾
Calcutta	Sh. p. rup.	1/33¾	1/33¾	1/37/8	1/41/32
Hongkong	id. p. \$	2/7½	2/7	2/7	2/8½
Lissabon	d. per Mil.	4½	4	4¼	4¾
Madrid	Peset. p. £	28.20	28.00	28.10	28.27
*Montevideo 1)	d. per \$	40½	41½	40½	41½
Montreal	\$ per £	4.48	4.44	4.39	4.47
*R.d. Janeiro . .	d. per Mil.	7½	7¾	7¾	7¾
Rome	Lires p. £	94½	95	967/32	99.75
Shanghai	Sh. p. tael.	39¾	3/6	3/5	3/8
Singapore	id. p. \$.	2/37/8	2/31/8	2/31/8	2/31/8
*Valparaíso . . .	peso p. £	40.10	39.80	40.20	40.40
Yokohama	Sh. p. yen	2/3½	2/3½	2/3½	2/3½

*Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert. *) Noteering van 2 December.

NOTEERING VAN ZILVER

Noteering te Londen	te New York	
7 Jan. 1922	34¾	647/8
30 Dec. 1921	34¾	64¾
24 „ 1921	347/8	64¾
17 „ 1921	36¾	67
8 Jan. 1921	407/8	65¾
10 Jan. 1920	78½	135
20 Juli 1914	24¼	54¾

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 9 Januari 1922.

Activa.	
Binnenl. Wis-sels, Prom., enz. in disc.	f 184.346.756,56½ 51.936.719,88 73.874.735,14
f 310.158.211,58½	
Papier o. h. Buitenl. in disc. —	
Idem eigen portef.	f 26.636.289,—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel. „ 26.636.289,—	
Beleeningen	
incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	f 42.966.601,02½ 13.006.884,34 68.067.726,85½
f 124.041.212,22	
Op Effecten	f 93.353.275,95
Op Goederen en Spec.	30.687.936,27
f 124.041.212,22	
Voorschotten a. h. Rijk	12.921.995,45½
Munt en Muntmateriaal	
Munt, Goud	f 56.238.100,—
Muntmat., Goud	549.730.929,59
f 605.969.029,59	
Munt, Zilver, enz.	7.536.305,90
Muntmat., Zilver	—
f 613.505.335,49	
Effecten	
Bel. v. h. Res. fonds.	f 5.333.515,25
id. van 1/4 v. h. kapit.	3.878.472,37½
f 9.211.987,62½	
Geb. en Meub. der Bank	3.747.500,—
Diverse rekeningen	21.030.940,62½
f 1.121.253.472,—	
Passiva.	
Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	5.386.728,62½
Bankbiljetten in omloop	1.038.381.690,—
Bankassigntatiën in omloop	1.153.074,45½
f 1.121.253.472,—	
Rek.-Cour. } Het Rijk f —	
saldo's: } Anderen „	36.520.280,68½
f 36.520.280,68½	
Diverse rekeningen	19.811.698,23¼
f 1.121.253.472,—	

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit.gew. voorsch. ald. Staat
5 Jan. '22	5.524.316	1.948.367	279.897	623.595	24.150.000
29 Dec. '21	5.524.228	1.948.367	279.765	623.733	24.600.000
22 " '21	5.524.164	1.948.367	279.582	606.937	24.500.000
15 " '21	5.524.122	1.948.367	279.448	608.015	24.500.000
5 Jan. '21	5.500.647	1.948.367	266.240	676.857	26.250.000
7 Jan. '20	5.579.159	1.978.278	264.540	862.205	25.850.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbiljetten	Rek. Cr. Particulieren	Rek. Cr. Staat
	2.850.821	56.596	2.273.021	37.421.830	2.880.352	18.786
	2.505.828	57.239	2.228.044	36.487.456	2.717.192	26.014
	2.245.161	57.826	2.276.757	36.246.215	2.574.151	13.181
	2.347.515	61.201	2.206.364	36.407.132	2.446.282	42.348
	3.344.708	401.573	2.209.762	38.589.594	3.577.975	83.358
	1.617.166	616.730	1.542.958	38.009.907	3.125.972	38.368
	1.541.980	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldt	Beleening van buitenl. vorder.	Beleening van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circulatie	Rek. Cr. partic.
5 Jan. '22	327.334	***	***	***	6.335.012	351.056
29 Dec. '21	327.758	84.653	480.000	546.166	6.289.576	509.109
22 " '21	326.383	84.653	480.000	524.830	6.222.287	434.666
15 " '21	326.001	84.653	480.000	505.539	6.256.913	328.523
6 Jan. '21	316.859	—	—	—	6.227.406	983.939
31 Dec. '19	353.055	84.955	480.000	455.139	4.763.802	2.216.655

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes	In het buitenl.		
14 Dec. '21	2.869.173	1.933.869	—	132.413	2.393.777
7 " '21	2.851.027	1.909.777	—	139.606	2.373.355
30 Nov. '21	2.849.397	1.895.244	—	139.745	2.366.006
23 " '21	2.835.229	1.924.288	—	142.999	2.389.916
17 Dec. '20	2.054.368	1.421.260	67.745	180.100	3.344.332
19 Dec. '19	2.095.813	1.316.836	137.717	59.098	2.988.894

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Algem. Dekkingsperc. 1)	Percent. Gouddekking circul. 2)
14 Dec. '21	1.252.568	1.742.760	103.130	72,6	99,9
7 " '21	1.252.443	1.718.283	103.089	73,1	100,7
30 Nov. '21	1.255.255	1.742.830	103.104	72,7	100,6
23 " '21	1.274.567	1.728.497	103.216	72,3	99,3
17 Dec. '20	2.831.358	2.444.636	99.275	46,4	50,5
19 Dec. '19	2.561.378	2.751.148	87.049	45,6	46,8

1) Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's. 2) Na aftrek van 35 pCt. der totale dekkingsmiddelen als dekking voor de netto deposito's.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
7 Dec. '21	808	11.312.744	1.241.604	13.313.698	2.989.967
30 Nov. '21	807	11.334.959	1.267.522	13.567.955	2.997.931
23 " '21	807	11.308.660	1.267.692	13.363.133	3.009.356
16 " '21	807	11.353.212	1.269.059	13.452.583	3.002.576
10 Dec. '20	823	16.581.545	1.330.267	13.692.354	2.809.474
12 Dec. '19	796	15.459.257	1.402.429	13.983.924	2.283.673

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 9 Januari 1922.

De eerste week van het nieuwe jaar heeft voor de beurzen nog niet de verwachting ten goede gebracht, die velen gehoopt en ook verwacht hadden. Wel zijn er nu ten minste serieuze besprekingen geopend ten aanzien van de middelen, die toegepast moeten worden, om algeheele verbloeding van Europa te voorkomen, doch het is de vraag of deze besprekingen, die thans te Cannes worden gehouden, practisch een zooveel beter resultaat zullen hebben, dan vorige conferenties hebben opgeleverd. Blijkens de pers-commentaren zijn de verwachtingen niet zoo bijster hoog gespannen en ook de beurzen hebben in hun koersverloop nog niet van veel optimisme blijk gegeven. Zoo mogelijk zelfs zijn de omzetten nog meer ingekrompen. Alleen de deviezenmarkten hebben eenige ups-and-downs medegemaakt, welke bewegingen ten slotte zijn uitgekomen op een algemeen hooger peil der verschillende valuta's. Hieraan zou de beschouwing vast zijn te knopen, dat men over het algemeen toch wel de hoop heeft, dat aan het einde een bevredigende oplossing zal worden gevonden.

Het spreekt natuurlijk vanzelf, dat naast de vaststaande feiten ook allerlei „canards” de wereld worden ingestuurd. Zoo verliedde het in de achter ons liggende week, dat Lenin zou zijn uitgenoodigd voor de eerstvolgende conferentie. Hoe duidelijk deze en andere berichten op het eerste gezicht reeds aan te wijzen zijn als onwaar of, in het gunstigste geval, buitengewoon voorbarig, toch worden zij soms aangewend als gangmakers voor het opbouwen van speculatieve posities. Het is noodzakelijk hierop de aandacht te vestigen, omdat uit de wilde bewegingen op de deviezenmarkten anders wellicht andere conclusies getrokken zouden worden, die dan ver bezijden de waarheid zouden zijn. Het bericht betreffende Lenin evenwel is intuschen bevestigd.

Te Berlijn waren in de achter ons liggende week de ruime geldmarkt en de vaste tendens der buitenlandsche deviezen toonaangevend voor de effectenmarkt. Het publiek zocht voor de beschikbare kapitalen beleggingsobjecten en wendde zich te dien einde in hoofdzaak tot de aandeelenmarkt, vooral ook, omdat hier het niveau gedurende de jongste weken sterk gedaald is. Dientengevolge ontwikkelde zich in het begin der week een uitgebreide handel, voornamelijk in industriele waarden. De koersen konden den gunstigen invloed hiervan ondervinden en monterden niet onaanzienlijk. Tegen het einde der week echter sloeg de stemming eenigszins om; winstnemingen drukten de markt te zamen met voorspellingen omtrent een tegemoetkomende houding van de Entente te Cannes, zoodat de tendens tegen het slot niet onverdeeld gunstig kon blijven.

Het is merkwaardig hoe uitermate lustelooze de overige beurzen het jaar hebben ingezet. Te Londen was alleen de markt voor „gilt-edged” waarden van eenige betekenis. Hier begint werkelijk groter animo te ontstaan; de oorzaak moet ook hier in de geldruimte worden gevonden. Hoe verheugend deze gang van zaken voor de fondsenmarkt en voor een deel der financieele wereld ook moge zijn, uit algemeen economisch oogpunt beschouwd, moet hij eerder ontstemming wekken. De situatie toch wijst er op, dat voor de vrijkomende gelden geen emplot in handel en industrie is te vinden. Dit mag dan ook als oorzaak worden genoemd van de meer dan lustelooze houding op de overige afdelingen ter beurze.

De markt te Parijs was echter gedecideerd flauw te noemen. De diverse artikelen in de pers betreffende de conferentie te Cannes hebben hiertoe het hunne bijgedragen. Meerendeels is in deze persuitingen een sterk pessimisme overwegend, vooral ten aanzien van de rol, die Frankrijk bij een eventueel arrangement ten aanzien van Duitschland zal moeten spelen. Men gevoelt in Frankrijk zeer goed, dat men niet op zijn stuk kan blijven staan, wat betreft de onvoorwaardelijke betaling van de annuïteiten, die bij het verdrag van Versailles zijn vastgesteld, doch aan den anderen kant vreest men voor de gevolgen voor het staatsbudget, indien de reeds verdisconteerde gelden niet binnenkomen. Het is uit dit moeilijke dilemma, dat de conferentie te Cannes een weg zal moeten vinden. Vooralnog bewijst de beurs, dat zij er sceptisch tegenover staat.

Vanuit New York zijn deze week geen meldingen van eenige betekenis gekomen. Ook hier heerscht geldruimte, waardoor het dan ook te verklaren is, dat de Nederlandsch-Indische geldleening plaatsing heeft kunnen vinden tot zoo gunstige condities.

Te onzent is de markt over het algemeen zeer loom en lusteloos geweest, behalve op den laatsten beursdag der berichtsperiode. Toen toch heeft zich een hausse kunnen

klachten over droogte. Slechts zou in de meeste landen ook verdere neerslag nog welkom zijn ter vermeerdering van het vochtgehalte van den bodem, dat door de lange periode van droogte veelal nog abnormaal laag is. Berichten over de in West-Europa en Duitschland te velde staande gewassen zijn algemeen gunstig. Van de wintertarwe in Noord-Amerika kan hetzelfde worden gezegd, afgezien van de droge streken van Kansas, Oklahoma en Nebraska, waar de toestand weliswaar iets verbeterd schijnt te zijn, doch de oogst er nog steeds slecht voor staat. In Argentinië en Australië loopt de oogst goed van stapel. De Argentijnsche tarwe belooft van zeer goede kwaliteit te zijn en aanbiedingen met een natuurgewicht van 79 en 80 Kgr. zijn reeds regel. Wel wordt beweerd, dat in sommige gedeelten van Argentinië de opbrengst zal tegenvallen, doch waar tarwe wordt geoogst van zulk een hoog natuurgewicht, ligt het voor de hand, dat ook de hoeveelheid zeer bevredigend zal zijn. Neutrale schattingen van de te verwachten opbrengst in Argentinië geven dan ook hoge cijfers. Wel wordt de oogst eenigszins belemmerd door regen, doch het zeer ruime aanbod en de weifelende markten te Rosario en Buenos Aires wijzen op de verwachting van spoedige groote aanvoeren, waarbij ook het nog steeds groote overschot van den ouden oogst eindelijk wel ter markt zal komen. Gedurende de afgelopen week daalde de prijs van tarwe aan de Argentijnsche termijnmarkten per saldo 10 tot 15 centavos per 100 Kgr. De verschepingen nemen slechts langzaam toe, doch het zal zeker niet lang meer duren, vóór Argentijnsche tarwe weder zooals vroeger in grotere hoeveelheden de importlanden bereikt. Eindelijk worden den laatsten tijd weder geregeld zaken in La Plata-tarwe gedaan, speciaal naar Engeland, en er is voor belading in Januari en Februari veel scheepsruimte bevracht van Argentinië naar Europa. Zelfs zou het wel mogelijk kunnen zijn, dat tengevolge van den omvang dier bevrachtingen in Europa binnen enkele maanden meer La Plata-tarwe ter markt zal komen dan de importlanden kunnen opnemen.

In het begin der week was de tarwemarkt in Argentinië flauw onder den invloed van een sterken prijsval te Chicago, veroorzaakt door financiële moeilijkheden aldaar, die leidden tot omvangrijke liquidaties. Wel herstelde de markt zich reeds den volgenden dag belangrijk, doch de week sloot te Chicago ten slotte toch met eene prijsdaling van circa 2 dollarcenten per 60 lbs. Vooral de teleurstellende exportvraag belette een volkomen herstel van den prijsval van 3 Januari. Het is dan ook niet wegens afname van het Noord-Amerikaansche aanbod, doch tengevolge van onvoldoende Europeesche vraag, dat de tarweverschepingen deze week slechts klein waren. In Europa koopen alleen Engeland en Italië geregeld buitenlandsche tarwe. Meer en meer wordt daarbij weder van Argentinië gekocht, doch voor Engeland bestaat het grootste deel der aankopen nog steeds uit Canadeesche tarwe. Britsch-Indië treedt nog slechts nu en dan als koper op en ook het overige Oosten toont minder belangstelling dan eenigen

tijd geleden. De Amerikaansche tarwemarkt is dan ook den laatsten tijd zeer gevoelig voor baisse-gunstige factoren. Daartoe behooren verhoogingen van de oogstberekeningen in verschillende landen. Niet slechts is, zooals reeds in ons vorig overzicht werd vermeld, het cijfer voor de Vereenigde Staten met 1½ miljoen ton verhoogd, doch de laatste berekeningen voor Canada geven eene verhooging van 950.000 tons tarwe en voor Duitschland van 200.000 tons tarwe en rogge. Wel staat daar tegenover, dat in Roemenië alle graansoorten minder blijken te hebben opgebracht dan eerst verwacht werd, doch deze tegenvaller valt geheel weg tegenover de genoemde vermeerderingen.

Voor voedergranen bestond in Europa goede vraag, en het vooral voor spoedige posities zeer matige aanbod van maïs werd gretig opgenomen. De verschepingen zijn de laatste weken niet groot geweest en vooral in La Plata-maïs was daarom weinig te koop. De enkele aangeboden stoomende ladingen werden voor stijgende prijzen in Engeland geplaatst, evenals eene lading Zuid-Afrikaansche maïs, terwijl ook de parcelmarkt levendig was. Nog schaarscher was het aanbod van La Plata-maïs naar Nederlandsche en Duitse havens, waar reeds langen tijd de vraag voor deze maïsoort zeer gering was geweest. Toen deze nu verbeterde, overtrof de vraag het aanbod en voor spoedige La Plata-maïs worden hier en daar hooge premies betaald. Slechts naar Antwerpen was, de stoomende voorraad in staat vrij goed aan de vraag te voldoen, zoodat daar de prijs minder sterk is gestegen. De markt in het uitvoerland geeft daartoe dan ook eigenlijk weinig aanleiding. In het begin der week waren de markten te Rosario en Buenos Aires flauw, niet slechts wegens het zeer gunstige weder voor de nieuwe maïs, waarvan een groote oogst wordt verwacht, doch tevens in sympathie met den prijsval te Chicago, waar maïs om dezelfde redenen als tarwe zeer flauw was. Later volgde een herstel, dat echter gedeeltelijk weder verloren ging en de Argentijnsche termijnmarkten sloten op 7 Januari voor ouden oogst 10 centavos, voor nieuwen 30 centavos per 100 Kgr. lager dan eene week tevoren.

In Noord-Amerika was na de flauwe dagen in het begin der week maïs wat vaster en na geringe fluctuaties sloot de markt op het einde der week vrijwel onveranderd tegenover eene week tevoren. De vraag voor export is in de Vereenigde Staten bevredigend, doch het verbruik in het land zelf valt tegen en ondanks de verlaging in de berekening van de oogstopbrengst blijft de markt vrij gemakkelijk. De vraag naar Noord-Amerikaansche maïs was vooral groot in Duitschland en Nederland, alsmede in nabuurlanden van Duitschland, dat daarheen een goeden afzet vond. De Duitse inkoopers vinden de laatste weken niet meer, zooals langen tijd het geval is geweest, vrijwel uitsluitend over Hamburg en Bremen plaats, doch de Rijn koopt eindelijk weder geregeld loco en stoomende partijen op Rotterdam. Ook Engeland vermeerderde zijne inkoop van Noord-Amerikaansche maïs.

In gerst gaat zeer weinig om. Slechts kocht Nederland

Noteringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Mei.	Maïs Mei.	Haver Mei.	Tarwe Febr.	Maïs Febr.	Lijnzaad Febr.
7 Jan. 22	108 ¹ / ₈	53 ⁵ / ₈	39 ¹ / ₈	11,30	7,35	17,50
31 Dec. 21	115	53 ¹ / ₂	38 ¹ / ₂	11,50	7,55	17,50 ¹⁾
7 Jan. 21	179	74 ¹ / ₂	48 ³ / ₄	18,60	9,75	16,70
7 Jan. 10	275	135 ³ / ₄	84 ¹ / ₂	14,10	6,80	20,65
7 Jan 19	226	140 ³ / ₈	72 ⁵ / ₈	11,20	5,20	17,90 ²⁾
20 Juli 14	82	56 ³ / ₈	36 ¹ / ₂	9,40	5,38	13,70

¹⁾ per Januari. ²⁾ per Maart.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	9 Jan. 1922	2 Jan. 1922	10 Jan. 1921
Tarwe*	13,75	13,50	26,—
Rogge (No. 2 Western) ¹⁾	11,70	11,75	25,—
Maïs (La Plata)	198,—	185,—	275,—
Gerst (48 lb. malting) .. ²⁾	210,—	205,—	330,—
Haver (38 lb. white cl.) .. ¹⁾	12,25	11,75	15,—
Lijnkoeken (Noord-Amerika van La Plata-zaad) ³⁾	16,—	15,75	20,50
Lijnzaad (La Plata)	380,—	381,—	450,—

¹⁾ p. 100 K.G. ²⁾ p. 2000 K.G. ³⁾ p. 1000 K.G. ⁴⁾ per 1960 K.G. *) Nr. 2 Hard/Red Winter Wheat.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	2/7 Jan. 1922	Sedert 1 Jan. 1922	Overeenk. tijdvak 1921	2/7 Jan. 1922	Sedert 1 Jan. 1922	Overeenk. tijdvak 1921	1922	1921
Tarwe	17.221	17.221	31.784	325	325	978	17.546	32.762
Rogge	—	—	4.558	—	—	—	—	4.558
Boekweit	—	—	—	—	—	—	—	—
Maïs	34.180	34.180	13.832	—	—	4.145	34.180	17.977
Gerst	4.068	4.068	16.075	220	220	—	4.288	16.075
Haver	400	400	241	—	—	144	400	385
Lijnzaad	3.434	3.434	2.700	2.468	2.468	600	5.902	3.300
Lijnkoek	1.900	1.950	1.649	425	425	630	2.375	2.279
Tarwemeel	114	114	—	36	36	—	150	—
Andere meelsoorten	—	—	818	460	460	—	460	818

in Antwerpen uit daar liggende voorraden. Haver had eene iets betere markt en zoowel naar Engeland in La Plata en Canadeesche soorten als naar het vasteland, in Canadeesche haver kwamen vrij geregeld zaken tot stand.

Lijnzaad was stil tengevolge van beperkte vraag in Europa en de omzet was in de afgelopen week niet groot. De premie voor spoedige posities is dan ook sterk afgenomen. In Argentinië sloot na eenige fluctuaties de markt op 7 Januari iets onder den prijs van den voorafgaanden Zaterdag.

Nederland. Inkoop van tarwe blijven vrij klein en bepaalden zich bijna geheel tot aankomende en stoomende Noord-Amerikaansche soorten. Gisteren kwamen voor het eerst weder na langen tijd eenige kleine zaken in La Plata-tarwe naar Nederland tot stand. Men kocht eene stoomende partij ouden oogst en eene kleine hoeveelheid nieuwe tarwe op aflading.

Mais was in het begin der week moeilijk te plaatsen door groote aanvoeren en flauwe Amerikaansche markten. De prijzen voor spoedige mais waren laag met weinig vraag, doch op aflading kwamen tot de dalende prijzen flinke zaken tot stand. Spoedig veranderde echter de positie der markt, vooral ook door de voortgaande vraag uit Duitschland, dat een groot gedeelte der Nederlandsche maisvoorraden opnam. In de laatste dagen kon zich de maisprijs belangrijk herstellen en ook in het binnenland verbeterde de vraag. Vooral voor La Platamaïs, waarvan het aanbod in spoedige posities zeer klein is, viel eene sterke prijsstijging te constateeren, toen eindelijk, na eene lange periode van gebrek aan belangstelling voor deze maissoort, de vraag sterk vermeerderde.

Ook voor gerst en haver was meer belangstelling en het aanbod vond zonder moeite koopers. In gerst werd het een en ander uit Antwerpsche voorraden gekocht. Buitenlandsche haver vindt meer belangstelling, omdat de prijs belangrijk lager is dan voor inlandsche, waarvan geregeld naar het buitenland wordt verkocht. Hetzelfde geldt in sterke mate voor Nederlandsche tarwe en rogge, waarin reeds geruimen tijd een regelde exporthandel plaats vindt, waardoor de prijs voor inlandsche tarwe zich bijna op hetzelfde niveau beweegt als voor Noord-Amerikaansche.

Lijnzaad was stil, daar de tegenwoordige prijzen van olie en koeken den olieslagers geen voldoende marge laten tegenover den lijnzaadprijs. De omzet is niet groot en zelfs traden nu en dan olieslagers als verkoopers van zaad op.

SUIKER.

Volgens F. O. Licht wijzen de thans gepubliceerde cijfers over de November-opbrengst in Duitschland op een zeer gunstig resultaat en wordt het rendement van den geheelen oogst thans op 17,35 pCt. geraamd, tegen 16,60 pCt. in 1920, waardoor de totale opbrengst circa 1.320.000 tons zoude bedragen. De consumptie gedurende November bedroeg na de opheffing van de „Zwangswirtschaft“ meer dan het dubbele van die over November 1920, n.l. 183.800 tons tegen 88.000 tons, waarbij echter in aanmerking genomen dient te worden, dat het cijfer van dit jaar niet het zuivere verbruik beteekent, omdat daarin gerekend zijn de groote aankopen van winkeliers ter aanvulling hunner voorraden.

De zichtbare voorraden bedragen volgens F. O. Licht:

	1921	1920	1919	
Duitschland 1 Dec.	788.420	834.771	437.387	tons
Tsjecho Slowakye 1 Dec.	479.718	618.807	417.186	„
Frankrijk 1 Dec.	65.309	124.869	33.136	„
Nederland 15 Dec.	122.701	140.637	75.137	„
België 1 Dec.	111.953	146.451	82.782	„
Engeland 1 Dec.	162.311	378.107	335.014	„

Totaal in Europa	1.730.412	2.243.642	1.380.642	tons
V. S. v. N. A. 22 Dec. ...	50.249	65.597	20.544	„
Cuba, alle havens 24 D.	930.000	206.246	75.771	„

Totaal ..... 2.710.661 2.515.485 1.476.957 tons

De suikermarkten konden zich in de afgelopen week iets wat herstellen, zonder dat zich een nieuw gezichtspunt voordoed. Prijzen van het artikel zijn echter tot een niveau gedaald, waarop men de meening is toegedaan, dat het laagste punt bereikt is en prijzen voor eene verbetering vatbaar zijn.

De noteringen te New York toonen dan ook eene niet onaanzienlijke verbetering en werden na verkoopen van Cubasuiker tot d.c. 1¼ c. & f. flinke kwantiteiten afgedaan tot prijzen, oplopende tot iets beneden d.c. 2,—. Spot Centrifugals worden thans met d.c. 3,48 genoteerd, terwijl de termijnnoteringen luiden: d.c. 2,10 voor Maart, 2,32 voor Mei, 2,49 voor Juli en 2,61 voor September.

De gemelde overeenkomst tusschen Cubaplanters en Amerikaansche raffinadeurs is tot nu toe nog niet in zijn geheel tot stand gekomen, aangezien voorloopig slechts twee raffinadeurs zich voor eene hoeveelheid van 250.000 tons aan het contract verbonden hebben. De onderhandelingen zijn verder gaande.

De laatste Cuba statistiek luidt:

	1921	1920	1919
Weekontvangst t. 31 Dec.	16.771	4.671	59.639 tons
Werkende fabrieken . . .	27	29	128 „
Weekexport	4.793	—	59.716 „
Totale voorraad in de havenplaatsen 31 Dec.	901.758	203.037	75.694 „

Op Java bestond er levendige vraag voor Superieur uit den ouden oogst, die de prijzen deed oploopen tot ongeveer f 12¼ f.o.b. De handel bleek echter uitsluitend op speculatie gebaseerd te zijn. Voor Superieur uit den nieuwen oogst werd bij de Trust tevergeefs f 9½, daarna f 10,— geboden. De V. J. P. toonden zich tot nu toe niet genegen beneden hun laatsten verkoopprijs (f 11,—) af te geven.

Op de Hollandsche markt verbeterde de stemming eenigszins in verband met de hoogere New Yorksche noteringen en Januari-levering is tot ongeveer f 19,50 te koop.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per loopende maand	Londen			New York 96 pCt. Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java f.o.b. per Jan./Maart	Amer. Granulated c. i. f. Jan./Maart	
4 Jan. '22	f 19 ¹ / ₈	Sh. 51/	Sh. 18/3	Sh. 17/—	\$ cts. 3,48
28 Dec. '21	„ 20 ³ / ₁₆	51/6	17/9	17/6	3,48
4 Jan. '21	„ —	76/—	32/—	—	5,52
4 Jan. '20	„ —	72/—	79/6	—	7,28
4 Juli '14	„ 11 ¹³ / ₃₂	18/—	—	—	3,26

KATOEN.

Noteering voor Loco-Katoen. (Middling Uplands).

	9 Jan. '22	30 Dec. '21	24 Dec. '21	7 Jan. '20	9 Jan. '20
New York voor Middling ..	18,85 c	19,45 c	18,80 c ¹⁾	16,75 c	39,25 c
New Orleans voor Middling	17,25 c	17,75 c	17,50 c ¹⁾	14,— c	41,— c
Liverpool voor Fy Middling	11,39 d ¹⁾	11,71 d	11,22 d	11,71 d	30,04 d

¹⁾ 7 Jan. 1922.

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens. (In duizendtallen balen)

	1 Aug. '21 tot 7 Jan. '22	Overeenkomstige perioden	
		1920—21	1919—20
Ontvangsten Gulf-Havens..	2605	2851	2422
„ Atlant. Havens	983	755	1685
Uitvoer naar Gr. Brittannië	805	957	1569
„ „ 't Vasteland.	2241	1566	1456
„ „ Japan etc...			

	7 Jan. '22	7 Jan. '21	9 Jan. '20
Voorraden in duizendtallen			
Amerik. havens.....	1254	1421	1501
Binnenland.....	1591	1625	1274
New York.....	86	28	57
New Orleans.....	331	446	498
Liverpool.....	1006	1034	835

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 4 Januari 1922.

Sedert ons laatste bericht van 21 December, zijn prijzen van Amerikaansche katoen geleidelijk gestegen, zoodat de Januari-termijn in Liverpool gisteren ten slotte 80 punten hooger was. Na ontvangst van minder gunstige berichten uit New York was de markt wat flauwer, ook al tengevolge van de flauwere graanmarkt en de geringe vraag uit de industrie in Amerika, zoodat ten slotte de geheele stijging vrijwel weer verloren ging. Egyptische katoen, die ook de laatste dagen nog al vast was, is nu ook weer lager.

Zaken in garens zijn iets beter. Binnenlandsche koopers toonen wat meer belangstelling en biedingen zijn over het

algemeen iets hooger. Spinners hebben hunne noteeringen dan ook verhoogd en de stemming op de markt is over het algemeen iets gunstiger. De exporthandel is ook wat levendiger. Er zijn nog al verkoopen gedaan in 30/32er en 40er voor Calcutta en Bombay, terwijl ook getwijnde garens, zoowel voor Bombay als voor China gevraagd worden. In Egyptische garens hebben enkele verkoopen in 50er en hoogere nummers plaats gevonden, terwijl ook hierin over het algemeen de vraag wat beter is.

Tengevolge van de vacantedagen hebben wij verleden week geen bericht gepubliceerd en ook deze week gaat er in doekmarkt nog niet veel om. De stemming is wel opgewekter, doch men kan nog niet van een bepaalde verbetering spreken. De meeste fabrikanten zijn nog wel tot concessies bereid, indien werkelijk daardoor orders tot stand kunnen komen. Noteeringen zijn over het algemeen wat vaster, terwijl ook van Indië meer aanvragen komen. Ohina toont ook wat meer belangstelling en heeft reeds enkele orders geplaatst. Over het algemeen is de stemming op de overzeesche markten wel hoopvoller en men verwacht, dat binnenkort wel meer zaken gedaan zullen worden, terwijl ook van Zuid-Amerika en de koloniën verschillende aanvragen binnenkomen.

21 Dec. 4 Jan. Oost. koersen. 20 Dec. 3 Jan.
 Liverpoolnoteeringen. T.T. op Indië... 1/3 1/8 1/3 1/8
 F.G.F. Sakellaris 20,75 21,50 T.T. op Hongkong 2 1/2 2/7
 G.F. No. 1 Oomra 6,90 7,30 T.T. op Shanghai. 3 7/8 —

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp en Leonard Jacobson & Zonen).
 Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
7 Jan. 1922	1.842.000	13.375	3.059.000	17.000	7 ¹³ / ₃₂
31 Dec. 1921	1.825.000	13.775	3.077.000	17.300	7 ¹³ / ₃₂
24 " 1921	1)	1)	1)	1)	1)
7 Jan 1921	528.000	7.700	3.301.000	9.000	10 ¹ / ₁₆

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
7 Jan. 1922	85.000	2.404.000	151.000	4.702.000
7 Jan. 1921	51.000	1.595.000	185.000	6.551.000

1) Gesloten.

Statistiek der firma G. Duuring & Zoon.

Zichtbare voorraad op 31 December 1921, in duizenden balen.

	1921	1920	1919	1918	1917
Voorraad in Europa ..	1.749	2.068	2.237	528	2.723
Stoomend { Brazilië ..	611	520	531	230	521
n. Europa { Oost-Indië. 39	—	—	75	?	?
Ver. Staten	—	—	—	—	—
	2.399	2.588	2.843	758	3.244
Voorraad Ver. Staten	1.668	1.601	1.591	955	2.262
Stoomend { Brazilië ..	388	841	416	355	625
naar { Oost-Indië. ?	?	?	?	?	?
Ver. Staten	—	—	—	—	—
	4.455	5.030	4.850	2.068	6.131
Voorraad in Rio	1.825	521	414	1.034	657
" " Santos..	3.077	3.180	4.581	8.168	4.480
" " Bahia ..	46	34	25	94	69
Totaal.....	9.403	8.765	9.870	11.364	11.337
Op 1 December.....	9.112	8.449	10.068	11.082	9.923
Op 1 Juli	8.700	6.750	10.336	11.702	7.778

RUBBER.

Gedurende de afgelopen week was de markt zeer kalm en werden weinig zaken gedaan. Doordat koopers zeer terughoudend waren, liepen de prijzen langzamerhand terug. De noteeringen op de termijnmarkt zijn:

einde voorafgaande week:

Prima Crêpe loco	59	c.	60 1/2 c.
" " Febr./Maart	59 1/2	"	61 1/2 "
" " April/Juni	61	"	63 "
Smoked Sheets loco	60	"	61 1/2 "
" " Febr./Maart	60 1/2	"	62 "
" " April/Juni	62 1/2	"	63 "

9 Januari 1922

COPRA.

De markt was de afgelopen week flauw gestemd; het aanbod van stoomende Nederl. Indische neemt sterk af.

De noteeringen zijn:

Java f.m.s., loco	f 28,-
" " December/Februari	" 28,25
" " Januari/Maart aflading	" 28,50
" " Februari/April	" 28,75

9 Januari 1922.

KAPOK.

(Opgave van de Makelaars Gebrs. van der Vies, Amsterdam.)

Kapokstatistiek op 31 December 1921.

Importeurs:	Voorr.	Aanv.	Verk.	Voorr.
	1 Jan. tot 1921	31 Dec.	31 Dec.	op 31 Dec.
H. G. Th. Crone.....	507	5877	6269	115
Edgar & Co.	—	2267	2267	—
Van Eeghen & Co.	334	14686	15020	—
Handel en Cultuur Mij. . .	—	801	757	44
Hand. Venn. Maintz & Co. .	—	5105	4906	199
Van Heekeren & Co.	—	100	100	—
Hoving & Beer	200	1570	1613	157
Internationale Prod. Cie.	1058	921	1631	348
Koning Teves & Co.	—	114	114	—
Landb. Mij. „Geboegan”..	—	290	226	64
Mij. v. Hand. Ind. en Cult.	—	417	417	—
Mendes De Jong & Co. . .	—	1865	1865	—
Mirandolle Vouite & Co. .	2253	19875	22128	—
N.V. Heybroek & Co.'s Mij.	—	10	10	—
Ned. Mij. v. Overzeehandel	500	14178	11061	3617
S. L. van Nierop & Co.'s Mij.	933	6336	7269	—
C. Strauss—Evans	—	1482	1482	—
W. Tengbergen & Co.	—	1100	1100	—
Vouite & Co.	—	1200	1200	—
Weise & Co.	270	9302	8274	1298
Zweedsche Oost-Ind. Cie.	—	421	248	173
Order.....	—	360	750	—
	6055	88667	88707	6015

HUIDEN.

Bericht van de firma Grisar & Co.

De algemeene toestand van de eerste week van 1922 kenstchetst zich daardoor, dat er in het algemeen vertrouwen bestaat, en dat men veel belangstelling toont. Er kwamen zaken tot stand, op basis der Decemberprijzen; in La Plata is men na de geringe daling in December van 3 à 4 pCt. wederom vast.

Men meldt den verkoop van 40.000 Rio Grande huiden. Verder dient men er rekening mede te houden, dat door den slechten verkoop van vleesch, de productie van huiden sterk zal verminderen en enkele Saladeros reeds na Januari niet meer zullen werken. De Liebig Maatschappij stelt op 20 Januari 5000 huiden aan de markt, onder zout Januari. Men rekent, dat deze huiden 13 d. c.i.f. landed weight zullen opbrengen.

In Rotterdam kwamen enkele zaken tot stand; aan de markt zijn ca. 500 gezouten Columbia huiden, 27/28 K.G., a f 0,42 per 1/2 K.G.

In Duitschland is in het algemeen meer vertrouwen in de toekomst, doch is men nog terughoudend met aankopen, in afwachting der besprekingen te Cannes.

Inlandsche huiden vast.

Kalfsvellen worden door Amerika nog steeds aangeboden.

Looistoffen worden hooger gehouden. Mimosa f 9.- tot f 9.5.-; Quebracho: Voor Chaco Rico f 24.- tot f 24.10.-, Forestai ordinary f 25.10.-.

Rotterdam, 7 Januari 1922.

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	IJzer Clev. No. 3	Koper Standard	Tin	Lood	Zink
9 Jan. 1922..	nom.	65.7/6	166.7/6	24.7/6	26.17/6
28 Dec. 1921..	nom.	66.7/6	172.5/	24.10/-	27.7/6
19 " 1921..	nom.	66.17/6	172.12/6	25.10/-	27.12/6
12 " 1921..	nom.	66.17/6	171.7/6	25.15/-	26.12/6
10 Jan. 1921..	nom.	74.2/6	210.5/-	24.-/-	27.2/6
20 Juli 1914..	51/4	61.-/-	145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.

SCHEEPVAART.

GRAAN.

Data	Petro-grad Londen/R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol Kanaal	Rotterdam	Engeland
2-7 Jan. 1922	—	—	4/-	4/-	36/3	36/3
26-31 Dec. 1921	—	—	4/-	4/-	34/-	34/-
3-8 Jan. 1921	—	—	7/6	7/6	42/6	42/6
5-10 Jan. 1920	—	—	—	—	—	—
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 1/4	1/11 1/4	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genoa	Port Said	La Plata Rivier	Rotterdam	Gothenburg
2-7 Jan. 1922	7/-	12/3	14/-	13/6	6/-	8/6
26-31 Dec. 1921	7/-	12/3	14/-	13/6	6/-	9/-
3-8 Jan. 1921	—	17,6	14/6	20/-	10/-	—
5-10 Jan. 1920	—	—	—	—	—	—
Juli 1914	fr. 7,-	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivostok West Europa	Chili West Europa (salpeter)
	2-7 Jan. 1922	22/3	—	37/6
26-31 Dec. 1921	20/6	—	37/6	38/6
3-8 Jan. 1921	50/-	—	—	60/-
5-10 Jan. 1920	—	—	—	—
Juli 1914	14/6	16/3	25/-	22/3

Veertiendaagsch overzicht.

Gedurende de afgelopen 14 dagen zijn de vrachten van La Plata steeds vaster geworden, totdat Vrijdag i.l. een stilstand in de rijzing is gekomen, doordat de kooplieden hopen, dat zij door wachten profijt zullen kunnen trekken van tonnage, welke in ballast is uitgelopen. De vrachten blijven echter vast op 37/6 voor Januari aflading en 31/3 tot 32/6 voor Februari. Het hoogste cijfer dat bereikt is in de afgelopen dagen is 38/9.

In verband met deze vaste markt zijn de uitgaande vrachten van Cardiff naar La Plata laag gebleven; meerdere booten werden afgesloten tegen 13/6.

De vrachten van Noord-Amerika naar Europa voor graan zijn iets hooger. Er werd 4/- betaald van de Northern Range naar U. K. en 14 cent naar het Continent.

Van de Golf naar U. K. wordt 19 cent in uitzicht gesteld.

Er is een kleine verhooging in de vracht on deadweight van Bombay, n.l. werd 21/6 betaald.

De vraag naar ruimte van de Middellandsche Zee voor erts is grooter dan zij in de laatste maanden geweest is. In dien tijd werd er echter dan ook zoo goed als niets bevracht.

Algiers naar Stockton noteert 6/9.

10 Januari 1922.

INKLARINGEN.

DORDRECHT.

Landen van herkomst	November 1921		December 1921	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl havens.	1	112	—	—
Groot-Brittannië	1	160	—	—
Duitschland	13	3.675	9	3.236
Letland-Oostzh.	2	1.039	—	—
Finland.....	1	570	1	570
België	1	110	1	94
Totaal	19	5.666	11	3.900
Nationaliteit.				
Nederlandsche ..	3	382	1	94
Britsche	16	5.284	—	—
Duitsche	—	—	8	2.590
Noorsche	—	—	2	1.216
Totaal	19	5.666	11	3.900

(Gerard Mauritz.)

IJMUIDEN.

Landen van herkomst	December 1921		December 1920	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. havens.	18	11.287	20	21.065
Groot-Brittannië	114	82.395	58	34.143
Duitschland	37	45.450	27	29.133
Noorwegen	9	3.575	2	1.335
Zweden	22	10.854	20	7.789
Denemarken ..	7	3.572	8	3.317
Finland.....	25	16.824	13	6.303
België	4	8.038	3	1.969
Frankrijk	6	2.375	11	5.588
Spanje	5	6.248	2	1.470
Portugal	1	720	—	—
Italië	1	640	3	2.743
Levant	—	—	2	2.800
And. Midd. Zeeh.	1	977	—	—
Senegal, Dakar..	—	—	1	1.028
Ov. Westk. Afrika	2	2.475	—	—
Ned. Oost-Indië.	20	79.376	5	22.957
Vereen. Staten..	7	25.292	4	12.457
Midden-Amerika	3	8.486	3	13.890
Ned. West-Indië-Ned. Antillen..	4	5.790	5	9.281
Argent., Uruguay	2	13.590	5	32.620
Chili	5	10.409	—	—
Over. Z.-Amerika	—	—	1	2.865
Totaal	293	338.373	193	212.753
Periode 1 Jan. - 30 December..	2.739	2.996.920	2.319	2.145.465
Nationaliteit.				
Nederlandsche ..	139	206.651	101	164.598
Britsche	54	56.359	23	20.259
Duitsche	65	37.505	55	20.942
Noorsche	12	11.436	6	3.240
Belgische	3	2.149	—	—
Fransche	4	1.768	1	181
Zweedsche.....	12	5.264	6	3.451
Deensche	—	—	1	82
Vereenigde Stat.	4	17.241	—	—
Totaal	293	338.373	193	212.753

(Vereenigde Scheepsagenturen van Halverhout & Zwart en Zurmühlen & Co.)

DELFIJL.

Landen van herkomst	November 1921		November 1920	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Groot-Brittannië.	2	1.256	1	129
Duitschland	5	476	19	2.395
Zweden	6	1.682	1	113
Denemarken ..	—	—	1	72
Rusland-Oostz.h.	—	—	3	1.299
Finland.....	2	681	15	4.740
Vereen. Staten..	1	1.997	—	—
Chili	1	1.757	1	2.971
Totaal	17	7.849	41	11.719
Nationaliteit.				
Nederlandsche ..	5	1.578	11	1.989
Britsche	6	2.696	—	—
Duitsche	—	—	30	9.730
Noorsche	1	589	—	—
Zweedsche.....	4	989	—	—
Andere	1	1.997	—	—
Totaal	17	7.849	41	11.719

(A. van Dijk.)

Hollandsche Stoomboot Maatschappij.

Amsterdam—Rotterdam.

Geregelde afvaarten van
AMSTERDAM naar:

Londen en Hull.
Leith (Glasgow, Edinburgh),
Aberdeen en Dundee.
Liverpool, Manchest., Belfast,
Cork en Dublin.
Southampton, Plymouth, Fowey,
Bristol en Swansea.
West-Afrika { (Goudkustlijn).
(Kameroenlijn).
(Congoliijn).
Zuid-en Oost-Afrika Walfisch-
baai tot Beira (incl.)

Ruime loodsen. Spoorwegaansluiting.
Billijke vrachten. Afvaartkaarten worden
desverlangd geregeld toegezonden. De
stoomschepen vervoeren een beperkt aantal
passagiers.

UNIE BANK

voor

Nederland en Koloniën

AMSTERDAM en ROTTERDAM

Agentchappen in Nederland en Indië:

's-GRAVENHAGE,
TILBURG, LEEUWARDEN,
OISTERWIJK, UDENHOUT,
LOCHEM, BORCULO,
BATAVIA, SOERABAYA,
SEMARANG, BANDOENG,
MEDAN EN WELTEVREDEN

NIJGH & VAN DITMAR'S
Algem. Advertentiebureau
Wijnhaven 111-113 — Rotterdam
Telefoon 7841-7842-7843-7861

ECON.-STAT. BERICHTEN

Te koop aangeboden:

Jaargangen 1919 en 1920

Br. ond. No. J 431 bureau dezer courant

AANDEELEN OBLIGATIËN RECEPISSEN

en alle soorten Handels-
drukwerk worden in *degelijke*,
smaakvolle uitvoering in korten
tijd geleverd door

NIJGH & VAN DITMAR'S
Boek- en Handelsdrukkerij,
Wijnhaven 113, Rotterdam.

Modellen voor belang-
stellenden ter inzage.

Ontwerpen en verdere in-
lichtingen worden op aan-
vraag gaarne verstrekt.

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Het Bankwezen in Nederlandsch West-Indië

door Mr. G. J. FABIUS

Prijs f 1,50

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij NIJGH & VAN DITMAR'S UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ, Rotterdam.

ADVERTEERDERS!

Raadpleegt bij het maken van Uwe plannen

NIJGH & VAN DITMAR'S
Algem. Advertentiebureau

Gevestigd sedert 1837

Dit adviseert U bij het ontwerpen van Uwe
reclames voor alle landen der wereld
Rotterdam - Wijnhaven 111-113

BIJKANTOREN:

AMSTERDAM, N.Z. VOORBURGWAL 157
's-GRAVENHAGE, BUITENHOF 48
HAARLEM, SPAARNE 3

INSTITUUT VOOR
ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

WEEKBLAD

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

Het vraagstuk van de geldruimte
in Nederland en de Goudpolitiek
van de Nederlandsche Bank

door Mr. G. VISSERING.

Prijs per nummer f 1,50

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij NIJGH &
VAN DITMAR'S UITG.-MIJ., Rotterdam

VERSCHENEN:

Voordrachten over Levensverzekeringswetenschap

EERSTE DEEL

Eenige praktische uitkomsten
van de wiskundige theorie der
levensverzekering

door Dr. A. O. HOLWERDA.

TWEDE DEEL

Eenige beschouwingen naar
aanleiding van de publicaties
der levensverz.-maatschappijen

door J. G. DE JONGH.

PRIJS PER DEEL . . . f 2,—.

Alom in den boekhandel verkrijgbaar en bij NIJGH &
VAN DITMAR'S UITG.-MIJ., Wijnhaven, Rotterdam.

Nijgh & Van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij

Belast zich met 't verzorgen van uitgaven

:- en tijdschriften op elk gebied. :-

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM

BATAVIA

's-GRAVENHAGE

AMPENAN, BANDOENG, BOMBAY, CALCUTTA, CHERIBON, GORONTALO,
HONGKONG, KOBE, MAKASSAR, MEDAN, MENADO, PALEMBANG, PEKALON-
GAN, PROBOLINGGO, SEMARANG, SHANGHAI, SINGAPORE, SOERABAYA,
TEGAL, TJILATJAP, WELTEVREDEN.

Kapitaal f 55.000.000,—

Reserven f 47.750.000,—